

SZAKDOLGOZAT

LEHOCZKY DÁVID

Gazdálkodási- és menedzsment

Gödöllő

2023.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Gazdálkodási- és menedzsment szak

A MUNKANÉLKÜLISÉG VIZSGÁLATA
HAZÁNKBAN ÉS A VISEGRÁDI
ORSZÁGOKBAN

Belső konzulens: Dr. Naárné Dr. Tóth Zsuzsanna Éva
egyetemi docens

Készítette: Lehoczky Dávid
S9YV3T
nappali tagozat

Intézet/Tanszék: Közgazdaságtani és Természeti Erőforrások Tanszék

Gödöllő
2023.

Tartalom

1	Bevezetés.....	4
2	Szakirodalmi áttekintés.....	7
2.1	A munkaerőpiac.....	7
2.2	A munkanélküliség fajtái.....	9
2.3	A munkanélküliség hatásai és mérése.....	10
3	Saját vizsgálat.....	12
3.1	Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek.....	12
3.2	A vizsgálat körülményei és helyszíne.....	14
3.2.1	Magyarország.....	14
3.2.2	Szlovákia.....	15
3.2.3	Csehország.....	16
3.2.4	Lengyelország.....	17
3.3	Kutatási módszerek és a minta bemutatása.....	18
3.3.1	A foglalkoztatási ráta.....	18
3.3.2	A munkanélküliségi ráta.....	20
3.3.3	A munkanélküliség, a bérszintek és a nemek kapcsolata.....	22
3.3.4	A bérszakadék.....	26
3.3.5	Az iskolai végzettség és a munkanélküliségi ráta.....	27
3.3.6	A korcsoportok munkanélkülisége.....	31
3.4	Eredmények.....	34
4	Következtetések, javaslatok.....	41
4.1	Következtetések.....	41
4.2	Javaslatok.....	45
4.2.1	Nemi egyenlőség és a bérszintek korrigálása.....	45
4.2.2	A fiatalok elhelyezkedését segítő intézkedések.....	45
4.2.3	Az alapszintű végzettséggel rendelkezők integrálása.....	46

5	Összefoglalás	47
6	Irodalomjegyzék	49
	Mellékletek	51
	Függelékek	54

1 Bevezetés

A Visegrádi Együttműködésben részt vevő országok a keleti blokk tagjai voltak, szocialista gazdaságot folytattak. Ezekben az országokban csak a rendszerváltás után kezdett el kialakulni a piacgazdaság, mely Európa többi részén már jóval korábban megkezdődött.

Választásom azért esett a visegrádi négyekre, mert a piacgazdaságot nagyjából azonos időben kezdték meg, így releváns összehasonlítási alapot adnak több gazdasági mutató elemzésére, esetemben a munkanélküliség alakulásának bemutatására. Másrészt a Visegrádi Együttműködés egy 1991 óta fennálló gazdasági, diplomáciai és politikai szövetség az Európai Unión belül, így a tagok gazdasági működésének összehasonlítása elengedhetetlen.

Egyetlen nemzetgazdaság sem működhet hatékonyan megfelelő mennyiségű, és megfelelően képzett munkaerő nélkül. A foglalkoztatási ráta és a munkanélküliségi ráta az országok munkaerőpiaci helyzetének bemutatására szolgáló mutatószámok. Minél magasabb a **foglalkoztatási ráta**, annál többen vannak foglalkoztatva a munkaképes korúak közül. Ez több szempontból is jelentős az adott gazdaság számára. Minden munkaadó és munkavállaló adókat és járulékokat fizet a bruttó munkabér után, ilyen pl. a személyi jövedelemadó (15%), vagy a társadalombiztosítási járulék (18,5%). Az államok ezekből a bevételekből finanszírozzák kiadásaik egy részét így, ha magasabb szintű a foglalkoztatás magasabb lesz az adóbevétel is, ami bizonyos idő után akár az egy főre jutó adóterhek csökkenését is eredményezheti. Emellett fontos leszögeznünk, hogy az emberi munkavégzés elengedhetetlen erőforrás a vállalatoknak a termékek, és szolgáltatások előállításában.

Ahogy a vállalatoknak szükségük van munkaerőre, úgy az embereknek is szükségük van munkára. Az emberi szükségletek kielégítéséhez (legyen az fiziológiai, vagy a Marshall-piramis egy magasabb szintje) rendszeres, megfelelő jövedelmet biztosító munkahelyre van szükség, melyből az egyén fenn tudja tartani a számára kielégítő életminőséget, biztosítani tudja magának (és családjának) lakhatását, étkeztetését, ruházását stb. Ahol a munkaerő kereslet, és kínálat találkozik azt nevezzük **munkaerőpiacnak**.

A munkanélküliség a modern piacgazdaság természetes velejárója, mivel a teljes foglalkoztatás csak elméletben létezik. Hossztávú megfigyelések után kijelenthető, hogy létezik egy úgynevezett természetes **munkanélküliségi ráta**, melynek értéke 2-5% között mozog. (Economy-Pedia, 2023)

Nyilvánvalóan minden állam arra törekszik, hogy a teljes foglalkoztatást minél jobban megközelítse, viszont a munkaerőpiac nagyon dinamikus, és sok változó befolyásolja, ezért a súrlódásos munkanélküliség mindig jelen van. Teljes foglalkoztatottság esetén a munkanélküliségi ráta 0% lenne.

Dolgozatom célja, hogy bemutassam hogyan alakult a munkanélküliség a 2018 és 2022 közötti időszakban Magyarországon, illetve a Visegrádi Együttműködésben résztvevő további három országban, azaz Lengyelországban, Szlovákiában, és Csehországban. Elemzésem során részletesen kitérek a korosztályok, nemek és különböző iskolai végzettséggel rendelkező személyek munkanélküliségére.

Vizsgálatom során a Központi Statisztikai Hivatal és az Eurostat adatai alapján fogom elemezni a munkaerőpiaci folyamatokat az érintett államokban, illetve saját összeállítású kérdőívem segítségével vizsgálom az általam választott hipotéziseket. Az elemzés tárgya lesz többek között a foglalkoztatási, és munkanélküliségi ráta alakulása a munkaképes korú népesség tekintetében, korcsoportokra bontva, nemek és iskolai végzettség szerint, továbbá a férfiak és a nők közötti bérszakadék.

1. kép A visegrádi országok

Forrás: <https://hirtv.hu/>

A Visegrádi együttműködés (lásd: 1. kép A visegrádi országok) mára „brand” lett a szakirodalomban és a nemzetközi diplomáciában. Számtalanszor előfordul, hogy egy lapon emlegetik, és összehasonlítják eme 4 országot. Az együttműködés legnagyobb

eredményének tekinthetjük, hogy 2000-ben Pozsonyi székhellyel létrehozták a Nemzetközi Visegrádi Alapot, amelynek fő célja a tagállamok együttműködésének elősegítése az oktatás, a tudomány és a kultúra terén.

A kooperáció fő célja a 2000-es években a közép-európai identitás megőrzése és a közös érdekek érvényesítése volt. A 2015-re rekordszintre emelkedő migrációs válság megerősítette az egyezmény politikai érdekérvényesítő képességét az Európai Unión belül és kívül egyaránt. 2016-ban a Visegrádi együttműködés nagy horderejű külpolitikai célokat tűzött ki, melynek célja a gazdasági és politikai együttműködés növelése a közép-kelet-európai térség többi államával. (Bernek, 2018)

2 Szakirodalmi áttekintés

2.1 A munkaerőpiac

Mint minden termelési tényezőnek, a munkaerőnek is megvan a maga piaca, ezt nevezzük munkaerőpiacnak. A modern piacgazdaság szerves alkotórésze a munkaerőpiac. *„Általános definícióként úgy fogalmazhatunk, hogy a munkaerőpiac a munkaerő adásvételével kapcsolatos viszonyok összessége.”* (Csehné, 2011)

A piac szereplői a munkavállalók és a munkaadók. A kínálati oldalt a munkavállalók testesítik meg, akik jövedelemért cserébe felkínálják munkavégző képességüket. A keresleti oldalon a vállalatok állnak, akik az elvárásaiknak megfelelő képzettséggel rendelkező személyeket keresik, akik képesek és hajlandók az adott munkakör betöltésére.

A munkaerő-kínálat vizsgálatakor az adott állam népességéből, annak mennyiségi, minőségi összetevőiből kell kiindulni:

- Demográfiai folyamatok
- Munkaerőforrás nagysága
- Munkavállalási hajlandóság.

Demográfiai folyamatok közé sorolható a népesség természetes fogyása, vagy szaporulata, illetve a vándorlási folyamatok. Emellett ide tartoznak a népesség milyensége, azaz összetétele, átlagos életkora, iskolai végzettsége stb. A **munkaerőforrás nagysága** a munkaképes korba tartozó, munkavégzéshez alkalmas fizikai, és szellemi képességekkel rendelkező egyének összessége. A **munkavállalási hajlandóságot** legfőképp az emberek saját döntése határozza meg. Dönteniük kell, hogy a szabadidős tevékenységeket, vagy a munkát részesítik előnyben, esetleg részt vesznek-e a rejtett gazdaságban, vagy inkább a szociális segélyeket veszik igénybe.

A munkaerő-keresletet egyfajta származtatott keresletnek nevezzük. Nagyságát erősen befolyásolja gazdasági struktúra és a konjunktúraciklusok változása, a technikai fejlődés, és az élőmunka helyettesíthetősége, továbbá az egyes termelési tényezők ára. (Matiscsákné, 2016)

A munkaerőpiac sajátos az árupiachoz és a tőkepiachoz képest. Ennek oka nem más, mint maga az emberi erőforrás kettőssége. Az emberi munkavégzést két aspektusból kell vizsgálni. Az egyik, hogy a munkavállaló munkavégző képessége ugyan olyan erőforrás, mint a többi, el kell várni tőle a hatékonyságot, és megtérülést. Azonban az ember társadalmi lény, saját akarattal, célokkal, és értékekkel rendelkezik, és megbecsülésre vágyik. Ebből következik, hogy az emberi erőforrás egyszerre része a gazdaságnak, és társadalomnak is.

A munkaerőpiac soha nem fog közgazdasági szempontból tökéletesen működni, még akkor sem, ha a külső befolyásoló tényezőket figyelmen kívül hagyjuk. A piac jellegéből adódóan olyan tulajdonságokkal rendelkezik, melyek ezt nem teszik lehetővé. Ezek a sajátos jellegzetességek a következők:

- Nehezen átlátható
- Korlátozott a mobilitása
- A bérek rugalmatlanok
- A munkaerő nem homogén.

(Chand, dátum nélk.)

A munkaerő **mobilitását korlátozza** a közlekedési, infrastrukturális hiányosságok, melyek megnehezítik a munkába járást, az ingázást. Másfelől a munkavállalók jobban szeretnek lakóhelyükhöz közel munkát keresni, nem szívesen költöznek át másik régióba egy állás miatt. Nyugatabbra, főleg Amerikában ez a folyamat megfordulni látszik. Az emberek oda költöznek, ahol állást kapnak, így sokkal nagyobb a mobilitás. (INS Global, 2022)

A piacok szereplői döntéseiket a rendelkezésre álló információk alapján hozzák meg. A munkaerőpiacon a szereplők nem rendelkeznek tökéletes információval, mivel a piac csak **korlátozottan átlátható**. A kereslet és kínálat nagyságáról, a bérek alakulásáról csak hozzávetőleges adataik vannak. Ebből következik, hogy az ármeghatározó mechanizmus sem működik tökéletesen, nem találják meg az egyensúlyi pontot.

A munkavállalók munkájukért cserébe bért kapnak. A munkabér biztosítja a megélhetést számukra. Éppen ezért **munkabér** tekintetében a piac **rugalmatlan**. Ez a rugalmatlanság legfőképp bércsökkenéskor figyelhető meg, mivel az a fogyasztás és az életszínvonal visszaeséséhez vezet. Nem szabad megfeledkeznünk az inflációról sem, amely a munkabér reálértékét, vásárló erejét csökkenti. Az infláció miatt a béreket folyamatosan, azzal hasonló mértékben növelni kell, hogy azok vásárlóereje ne csökkenjen.

Az **emberi erőforrás nem** nevezhető **homogén** termelési tényezőnek, nem lehet db-ban mérni, mivel mindenki más, nincs belőle két ugyan olyan. A munkaerő lényegében egy gyűjtőfogalom, mely egy rendkívül változatos sokaságot jelent. Vannak idősebbek, fiatalabb, ki több, ki kevesebb tapasztalattal rendelkezik. Különböző szintű végzettséggel rendelkeznek, teljesen más a személyiségük, tudásuk, teljesítőképességük. Ilyen és ehhez hasonló ismérvek szerint lehet őket kategorizálni, de a kategóriákon belüli egyének sem egyformák. (László, 2021)

2.2 A munkanélküliség fajtái

A szakirodalom többféle munkanélküliségi típust is megkülönböztet, köztük az önkéntes és kényszerű munkanélküliséget. **Önkéntes munkanélküliség** esetén az egyén önként úgy dönt, hogy nem áll munkába, vagy épp munkahelyet vált. A munkakerülésnek több oka is lehet például, ha az illető úgy érzi, hogy az adott bérszint számára nem megfelelő az elvégzendő feladatok mennyiségéhez és milyenségéhez képest, vagy ha eltartják stb. A másik a **kényszerű munkanélküliség**, mely akkor áll fent, ha valaki dolgozni szeretne, de az adott feltételek mellett az adott régióban nem tud elhelyezkedni. (Wallstreetmojo Team, dátum nélk.)

A **súrlódásos** (frikcionális) **munkanélküliséggel** akkor találkozhatunk, amikor az egyén munkahelyet vált. Minden munkáltatónak meg vannak a kritériumai arról, hogy milyen képességekkel, képzettséggel, és tapasztalattal rendelkező dolgozót keres. Az álláskereső eltérő képességekkel, várakozásokkal, ambíciókkal, és más-más bérigényekkel rendelkeznek. A piacon az információk lassan terjednek, a súrlódásos munkanélküliség lényegében ezt jelenti, fejezi ki. Elvileg létezik az állás és az annak betöltésére alkalmas személy, csak időre van szükség, hogy egymásra találjanak.

A **konjunkturális** (ciklikus) **munkanélküliség** a gazdaság állapotának változásából adódik. A konjunktúraciklusokat két fázisra lehet bontani: fellendülés és visszaesés. Recesszió esetén csökken a kereslet és a termelés, ennek következtében leépítések kezdődnek, és növekedni kezd a munkanélküliség. Expanziókor ennek a fordítottja játszódik le. Előfordul, hogy nem a teljes gazdaság növekszik, vagy csökken, hanem csak egyes ágazatok szárnyalnak, vagy hullanak a mélybe.

Strukturális munkanélküliséget akkor figyelhetünk meg, amikor a munkapiac keresletének és kínálatának szerkezete szignifikánsan eltér egymástól. Ezen belül megkülönböztetünk szakmai és regionális munkanélküliséget. *Szakmai munkanélküliségről* akkor beszélünk,

amikor a keresett szakmák és a kínált szakmák összetétele eltér egymástól, melynek oka az, hogy idő múlásával a műszaki haladás miatt egyes szakmák eltűnnek, és újak jelennek meg. A *regionális munkanélküliség* oka az, hogy az ország egyik pontján található a szabad álláshely, de a betöltésére alkalmas személy egy másik régióban él. (Mozsár, Kürtösi, & Halmosi, 2015)

2.3 A munkanélküliség hatásai és mérése

Okun törvénye szerint minden 1%-os, a természetes munkanélküliségi ráta feletti további növekedés a GDP 2%-os csökkenését vonja maga után. (Lőkös, 2021)

A magas munkanélküliségnek komoly gazdasági és társadalmi hatásai vannak. Az álláskeresők számának növekedésével nő a munkanélküliségi ráta is, mely csökkenti a gazdasági teljesítményt, mert az erőforrás (az emberi munka) nem kerül felhasználásra, nem termel új javakat és szolgáltatásokat. A kiugró munkanélküliségből fakadó gazdasági veszteségek a modern gazdaságok legnagyobb veszteségei közé sorolhatóak.

A munkanélküliség gazdasági költsége óriási, de nincs az a pénzösszeg, ami kellőképpen ki tudná fejezni, hogy mekkora lelki terhet jelent az embereknek a kényszerű munkanélküliség. A munkanélküliség nem csak az alacsony képzettséggel rendelkezőkre korlátozódik, hiszen a diplomával rendelkezők is kerülhetnek ilyen helyzetbe akár huzamosabb időn keresztül is. Állandó munkahely nélkül könnyen veszélybe kerülhet a mindennapi megélhetés, lakhatás és étkezés is. Az otthonülés és az imént felsorolt problémák depresszióhoz vezethetnek, továbbá felerősödhetnek a szélsőségek, megjelenhet a rablás és a betörések. (Samuelson & Nordhaus, 2008)

A munkanélküliség mérésére alkalmazhatunk abszolút számokat, illetve viszonyszámokat, viszont először tisztáznunk kell néhány munkapiaci alapfogalmat.

Munkaképes lakosságnak nevezzük a népesség azon részét, amely biológiai, életkori kritériumok alapján, a jogszabályoknak megfelelően képes munkavégzésre.

Aktív népesség a munkapiacon megjelenő egyének összessége, melyek munkavégző képességüket felkínálva jelennek meg a munkapiacon megélhetésük biztosítása érdekében.

Az aktivitási ráta megmutatja, hogy a munkaképes népesség mekkora százaléka kíván munkaerőpiaci szereplőként munkát vállalni.

$$\text{Aktivitási ráta} = \frac{\text{Aktív népesség}}{\text{Munkaképes népesség}} \times 100$$

(Dabasi-Halász, 2018)

Foglalkoztatott népességnek nevezzük az aktív népesség azon részét, amely valóban bérbe adja munkavégző képességét a munkapiacon.

$$\text{Foglalkoztatási ráta} = \frac{\text{Foglalkoztatottak}}{\text{Munkaképes népesség}} \times 100$$

Munkanélküliként tartjuk számon azt a személyt, aki nem rendelkezik állással és munkanélküli nyilvántartásba került, de azon van, hogy munkát találjon magának.

A **tartósan munkanélküliek** azok munkanélküli személyek, akik legalább 6 hónapja aktív álláskereső.

A **munkanélküliségi ráta** az a mutató, mely kifejezi, hogy a gazdaságilag aktív szereplők mekkora része munkanélküli.

$$\text{Munkanélküliségi ráta} = \frac{\text{Munkanélküliek száma}}{\text{Aktív népesség}} \times 100$$

(Lőkös, 2021)

3 Saját vizsgálat

3.1 Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek

Kutatásom célja többek között, hogy a vizsgált országok munkanélküliségi helyzetének változásáról tiszta képet mutassak a 2018-2022 közötti időszakban, illetve összehasonlítsam a munkanélküliségi és foglalkoztatási ráták változását az országok között és, hogy ez milyen tendenciát mutat az Európai Unió trendhez képest. Általánosságban elmondható, hogy gazdaságuk fejlettségét tekintve Magyarország és Lengyelország le van maradva Szlovákiához és Csehországhoz képest. Vizsgálatom során elemzem, hogy ez miként mutatkozik meg a munkanélküliség tekintetében.

H1: Magyarország és Lengyelország gazdaságilag le van maradva Szlovákiához és Csehországhoz képest, és ez a munkaerőpiacon is megmutatkozik.

Emellett fontosnak tartom, a nők egyenjogúságának kérdését a munkaerőpiacon. Még mindig általánosan elmondható, hogy a nők nehezebben találnak állást és az, hogy ugyan olyan munkakörben kevesebbet keresnek, mint férfi társaik. Megjelenik velük szemben a diszkrimináció és az anyasággal kapcsolatos kötelezettségekkel való rugalmatlanság a cégek részéről. A következőkben az fogom vizsgálni, hogy a visegrádi országokban mennyire van jelen ez az irányzat, azaz mekkora differencia figyelhető meg a férfiak és a nők bérszínvonala, illetve munkanélküliségi rátája között.

H2: A nők nehezebben találnak állást és alacsonyabb a bérszínvonaluk.

A harmadik vizsgált terület az iskolai végzettség és a munkanélküliség közötti összefüggés elemzése lesz. Általánosan elmondható, hogy a magasabb szintű végzettséggel rendelkezők könnyebben találnak maguknak új állást, így csak frikciós munkanélküliségről beszélhetünk esetükben. Az alacsonyabb végzettségűeknek rendszerint több időt igényel az álláskeresés. A munkanélküliségi ráta elemzésével vizsgálom, hogy mennyire sikeresen tudnak elhelyezkedni az alapszintű-, a középszintű-, és felsőszintű végzettséggel rendelkezők a visegrádi országokban.

H3: Magasabb szintű iskolai végzettséggel arányosan csökken a munkanélküliek száma.

Nem szabad megfeledkezni a különböző korosztályok elhelyezkedési nehézségeiről sem. Vizsgálatom során a népességet három korcsoportra bontva elemezem azok munkanélküliségének arányát. A fiataloknak (15-24 év) nincs tapasztalatuk és referenciájuk a munkaerőpiacon, így az első munkahely megszerzése nehéz feladatot jelenthet számukra. Továbbá a fiataloknak sokszor alacsony bérekkel és bizonytalan foglalkoztatási feltételekkel kell szembenézniük, ami jelentősen megnehezíti számukra az elhelyezkedést. A középkorúak (25-54 év) esetében a munkaerőpiaci mobilitás korlátozottsága és a kevés átképzési lehetőség nehezítheti leginkább az elhelyezkedést, de a három korcsoport közül nekik van a legnagyobb lehetőségük a koruk és tapasztalatuk miatt. Az idősek (55-74 év) korosztályába már a nyugdíjasok is beletartoznak, mivel a nyugdíjkorhatár a vizsgált országokban 60 és 65 éves kor között mozog. Ennek ellenére az figyelhető meg, hogy sok idős ember dolgozik, mert a nyugdíja nem elég a megélhetéséhez. Helyzetüket nehezíti, hogy koruk miatt előítéletekkel szembesülnek egészségi állapotukkal és szellemi képességeikkel kapcsolatban.

H4: A három vizsgált korosztály közül az fiatalok tudnak legnehezebben elhelyezkedni a munkaerőpiacon.

3.2 A vizsgálat körülményei és helyszíne

3.2.1 Magyarország

A Visegrádi négyek áttekintését hazánkkal, Magyarországgal (lásd: 2. kép Magyarország) kezdem. Hazánk területe 93 025 km². Jelenleg a statisztikai adatok alapján 9,6 millió fő él itt, mely 1980 óta évről évre folyamatosan csökken. A népsűrűség 105 fő/ km². A népességfogyás oka a magas halálozási arány és a szülések alacsony száma. Az egy főre jutó GDP tekintetében hazánk az 54. helyen áll a nemzetközi listán. A magyarokon kívül a főbb etnikumok a cigányok, németek, szlovákok, és a románok.

2. kép Magyarország

Forrás: <https://pixabay.com/>

A 2022-es népszámlálás során a népesség kor szerinti megoszlása a következőképp alakult:

- 0–14 éves: 1 407 ezer fő (14,7%)
- 15–64 éves: 6 201 ezer fő (64,6%)
- 65 éves és idősebb: 1 995 ezer fő (20,8%)

(Központi Statisztikai Hivatal, 2023)

Hazánk fővárosa és egyben legnépesebb városa Budapest, melynek lakossága 1 706 851 fő. A főváros népessége folyamatosan növekszik, mivel rengetegen költöznek oda vidékről a jobb élet reményében, illetve a számtalan állás, szórakozási és kikapcsolódási lehetőség miatt, nem beszélve a kitűnő oktatási intézményekről. Népességét tekintve Budapestet követi Debrecen, Szeged, Miskolc és Pécs.

Az ország gazdaságának jelenlegi szintű működéséhez nélkülözhetetlenek a multinacionális cégek által végzett tevékenységek pl. elektronikai cikkek, autógyártás. Az ilyen típusú vállalatok termelik meg az exportált termékek több mint felét, és adják a befizetett adók releváns részét. A gazdasági szektorokat tekintve egyre jelentősebb

szerepet tölt be a szolgáltató szektor, viszont a mezőgazdaság a rendszerváltás után hanyatlásnak indult. Hazánk rengeteg jó minőségű, kihasználatlan termőterülettel rendelkezik, emellett a domborzati viszonyok és a napfényes órák száma is alkalmassá tenné, hogy eredményes mezőgazdasági teljesítményt folytasson, de az erőforrásokat inkább az ipar fejlesztésébe investálják. (Egyensúlyi helyzet, 2022)

3.2.2 Szlovákia

Szlovákia (lásd: 3. kép Szlovákia) az északi szomszédunk, területe 49 036 km². Népessége 5,4 millió fő, mely növekvő tendenciát mutat a legfrissebb népszámlálási adatokat tekintve. Az egy főre jutó GDP vonatkozásában a nemzetközi listán nyolc hellyel hazánk előtt a 46. Népsűrűsége 114 fő/km². Az ott élő etnikumok közül említésre méltó számban találhatók magyarok, cigányok és csehek.

3. kép Szlovákia

Forrás: <https://hu.stockfresh.com/>

Népességének korcsoportok szerinti megoszlása:

- 0–14 éves: 866 ezer fő (15,9%)
- 15–64 éves: 3 651 ezer fő (67,0%)
- 65 éves és idősebb: 931 ezer fő (17,1%)

(Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala, 2023)

Szlovákia fővárosa a 425 459 lélekszámú Pozsony mára Szlovákia politikai, kulturális és gazdasági központja lett. Itt található a szlovák parlament, de több egyetem, és múzeum is fellelhető.

A szlovák gazdaságot folyamatos fejlődés jellemzi. 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz, majd 2009-re sikerült teljesíteni az eurozónához való csatlakozás feltételeit, így hivatalos fizetőeszköze az euro lett. Gazdaságának legjelentősebb ágazatai az ipar, a kis- és nagykereskedelem, illetve a vendéglátás. Számtottévő exporttevékenységet folytatnak az Európai Unión belül, de ezen kívül exportálnak az Egyesült Államokba, Angliába és

Kínába is. Északi szomszédunkról is elmondható, ami hazánkról, hogy a mezőgazdaság egyre inkább kezd háttérbe szorulni az ipar javára. (Európai Unió, 2023)

3.2.3 Csehország

Csehország (lásd: 4. kép Csehország) populációja a 2022-es népszámlálás alapján 10,5 millió fő, területe 78 866 km², népsűrűsége 139 fő/km². Az országok egy főre jutó GDP szerinti listáján a 41. helyet foglalják el. Cseheken jelentős számban élnek még itt morvák, szlovákok, lengyelek és németek.

4. kép Csehország

Forrás: <https://hu.depositphotos.com/>

Az ország kor szerinti megoszlása a következő:

- 0–14 éves: 1 693 ezer fő (16,1%)
- 15–64 éves: 6 709 ezer fő (63,8%)
- 65 éves és idősebb: 2 113 ezer fő (20,1%)

(Cseh Statisztikai Hivatal, 2023)

A Cseh Köztársaság fővárosa Prága, mely a Moldva Partján fekszik és 1,3 millió embernek ad otthont. A várost a római-korban alapították, mely azóta Közép-Európa egyik politikai, kulturális és gazdasági központjává érett. Több mint tíz múzeum várja látogatóit, továbbá több tucat galéria, és egyéb kulturális létesítmény is megtalálható az agglomerációban.

Csehország gazdaságát tekintve az egyik legstabilabb a volt kommunista blokk országai közül. Hivatalos fizetőeszközük a korona, de napirenden van az euro bevezetése. A legismertebb cseh vállalat a Skoda, amely 1991 óta a német Volkswagen csoport leányvállalata lett. A cseh energiatermelés nagy mértékben meghaladja a hazai keresletet, így a fennmaradó energiát az exportpiacon tudják értékesíteni, melyből tetemes bevételhez jutnak.

3.2.4 Lengyelország

Végül, de nem utolsó sorban Lengyelország (lásd: 5. kép Lengyelország) rövid bemutatása következik. A lengyel társadalmat a 2019-es népszámlálás szerint 38,4 millió fő alkotja, mely jócskán meghaladja a többi együttműködésben résztvevő államét. Az ország területe 322 575 km², népsűrűsége 124 fő/km². Lengyeleken kívül kisebbségben élnek ukránok, beloruszok, németek és zsidók is. Az egy főre jutó GDP alapján a lista 58-dik helyét foglalja el.

5. kép Lengyelország

Forrás: <https://pixabay.com/>

Korcsoportok szerint népessége a következőképp oszlik meg:

- 0–14 éves: 5 949 ezer fő (15,5 %)
- 15–64 éves: 25 255 ezer fő (65,8 %)
- 65 éves és idősebb: 7 177 ezer fő (18,7 %)

(Lengyel Központi Statisztikai Hivatal, 2023)

Fővárosa, Varsó lakossága 1 860 281 fő. A II. világháborúban súlyos pusztítást szenvedett el, épületeinek kb. 85%-a hevert romokban. Innen ered a „Főnix város” elnevezés. Azóta Varsó fontos gazdasági, kulturális és politikai központ lett. Napjainkban kb. 30 színház üzemel a városban, emellett nívós egyetemek, galériák és kulturális központok is megtalálhatók.

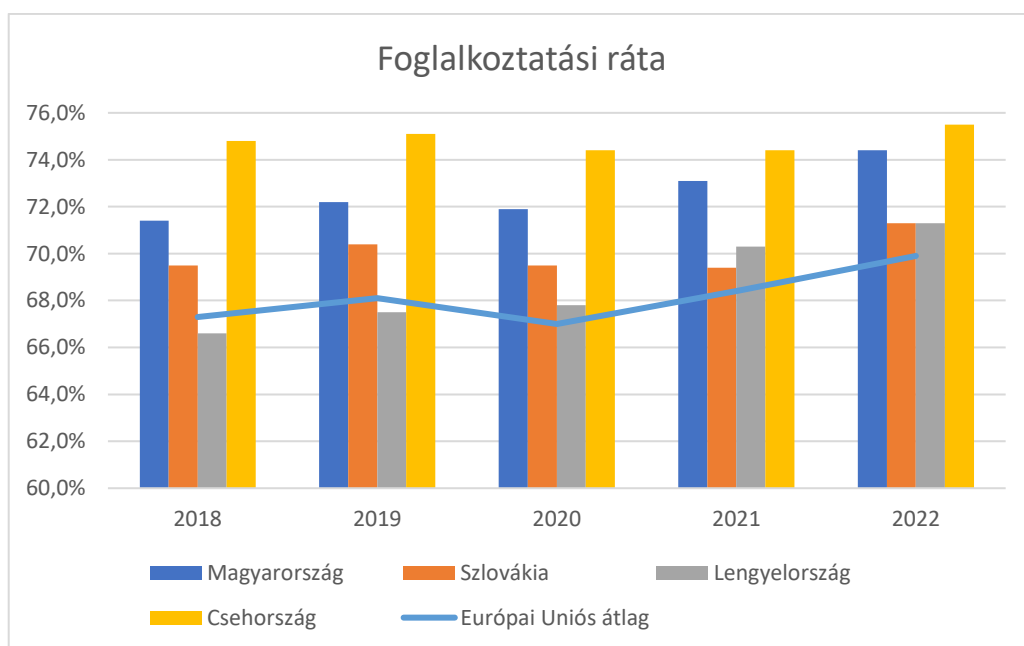
Az ország gazdasága Európa fejlettebb és elmaradottabb régiói közötti határon áll. A művelt területek 75%-a szántóföld, a talajok minősége közepes. Egykor fontos élelmiszer-exportáló ország volt, de mára behozatalra szorul egyes cikkekből. Mindezért a mezőgazdasági korszerűsítés hiánya okolható. A mezőgazdaság fejlesztését nehezíti a feldolgozóipar elmaradottsága is. Iparát nagy területi eltérések jellemzik. A nagyvárosok

környékén felett az ipar a jó megközelíthetőség, infrastruktúra, illetve a képzett szakemberek miatt. (Világföldrajz, 2010)

3.3 Kutatási módszerek és a minta bemutatása

3.3.1 A foglalkoztatási ráta

A foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya és száma döntő fontosságú egy nemzetgazdaság számára. Az országok összehasonlítását azok foglalkoztatási és munkanélküliségi rátájának, illetve a foglalkoztatottak és munkanélküliek számának elemzésével kezdem.

1. ábra A foglalkoztatási ráta alakulása 2018 és 2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Az ábrán (lásd: 1. ábra) visegrádi országok foglalkoztatási rátájának változását láthatjuk, illetve az Európai Unió átlagot 2018 és 2022 között. Az ábrán jól érzékelhető, hogy a V4-ek közül mindegyik állam az Unió átlag fölött teljesített, kivéve Lengyelországot, aki csak 2020-ra érte el ezt a szintet. A lengyeleket Szlovákia követi a ráta éves nagyságainak tekintetében, majd Magyarország következik, az első helyen pedig Csehország áll minden évben a vizsgált időszakban. Az időszakban Lengyelország tudhatja magáénak a legnagyobb fejlődés a foglalkoztatási rátán, az időszak végére Szlovákiával fej-fej mellett teljesítettek.

Megfigyelhető, hogy a V4 országok közül Magyarországon és Csehországban az elmúlt 5 évben 70% fölött volt a foglalkoztatási ráta annak ellenére, hogy 2020-ban kitört a Covid-

19 járvány, mely súlyosan érintette az Európai Unió gazdasági teljesítményét. A válság hatása az ábrán leginkább az EU-s átlagon vehető észre, mely 2019-ről 2020-ra számottevő csökken, de az utána következő időszakban folytatja a növekedést.

A következő táblázatban (lásd: 1. táblázat) azt fogom bemutatni, hogy hány fővel nőtt, vagy csökkent a foglalkoztatottak száma az egyes országokban a vizsgált időszakban és ez hány százalékos változást jelent.

1. táblázat A foglalkoztatottak számának változása

Foglalkoztatottak számának változása (ezer fő)				
	2018	2022	Változás nagysága	
Magyarország	4 548	4 586	100,8%	38
Szlovákia	2 606	2 560	98,2%	-46
Lengyelország	15 955	16 301	102,2%	364
Csehország	5 147	5 021	97,6%	-126
EU átlag	191 833	197 260	102,8%	5 427

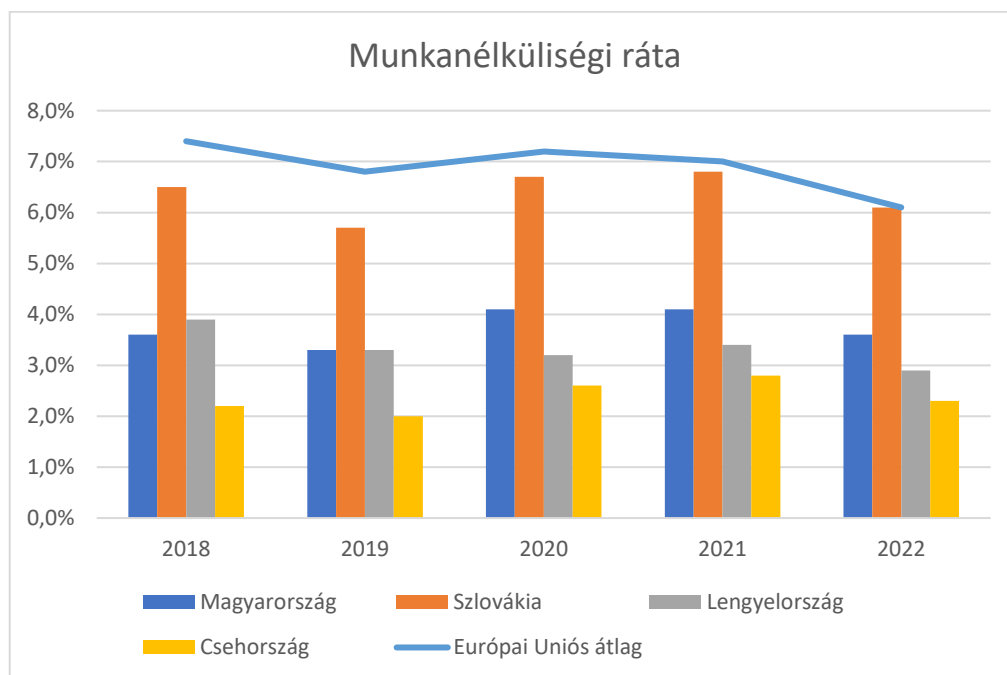
Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Az adatok alapján kijelenthetjük, hogy az Európai Unió átlag növekedett a legnagyobb mértékben a vizsgált időszakban, mely 191 833 ezer főről 197 260 ezer főre, azaz 102,8%-ra emelkedett. Ezt követi a lengyelországi foglalkoztatás, ami 102,2%-ra nőtt. Ez 364 ezer fővel több mint a vizsgált időszak elején. Az elemzett időszak alatt hazánk könyvelhette el magának a legkisebb növekedést. 4 548 ezer fő volt foglalkoztatva 2018-ban, ez a szám 2022-re 4 586 ezer főre változott, mely 0,8%-os javulást jelent.

Szlovákiában és Csehországban a foglalkoztatottak számában csökkenés volt az elmúlt 5 évben. Szlovákiában 46 ezer fővel kevesebbet foglalkoztatnak, mint 2018-ban, ami 1,8%-os visszaesést jelent. A legnagyobb csökkenés Csehországban tapasztalható. Itt 2018-ban 5 147 ezer fő dolgozott, ami 2022-re 5 021 ezer főre, azaz 97,6%-ra csökkent.

3.3.2 A munkanélküliségi ráta

A foglalkoztatottság változásának mértékének és irányának bemutatása után áttérünk a munkanélküliségi ráta elemzésére.

2. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása 2018 és 2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A munkanélküliségi ráta (lásd: 2. ábra) vizsgálatakor azt vehetjük észre, hogy a Visegrádi Együttműködés országai jóval az EU-s átlag alatt vannak (kivéve Szlovákiát, ahol majdnem eléri az átlagot), tehát lényegesen kisebb a munkanélküliség. A ráta Szlovákiában a legrosszabb, de így is minden évben az átlag alatt maradt. Magyarországon és Lengyelországban a ráta közel azonos a vizsgált években, hazánkban 2020 óta valamivel magasabb. A legjobban a csehek teljesítettek az elmúlt 5 évben.

A munkanélküliségi ráta tekintetében a visegrádi országok meglehetősen jól teljesítenek. A 2. ábra alapján kijelenthető, hogy a vizsgált időszakban Magyarországon, Lengyelországban és Csehországban a munkanélküliségi ráta természetes szintje valósul meg, amely 2-5% között mozog, és legfőbb oka a súrlódásos munkanélküliség. Szlovákiában a mutató egy kicsit magasabb, de a 6-7% körüli érték is megfelelőnek nevezhető az EU-s átlaghoz képest.

A munkanélküliek számának alakulását (lásd: 2. táblázat) a következő táblázat mutatja be, melyben úgy, mint a foglalkoztatás esetében kiszámoltam a változás nagyságát százalékos és abszolút számos formában is.

2. táblázat A munkanélküliek számának változása

Munkanélküliek számának változása (ezer fő)				
	2018	2022	Változás nagysága	
Magyarország	172	176	102,3%	4
Szlovákia	184	170	92,4%	-14
Lengyelország	659	498	75,6%	-161
Csehország	121	123	101,7%	2
EU átlag	15 643	13 245	84,7%	-2 398

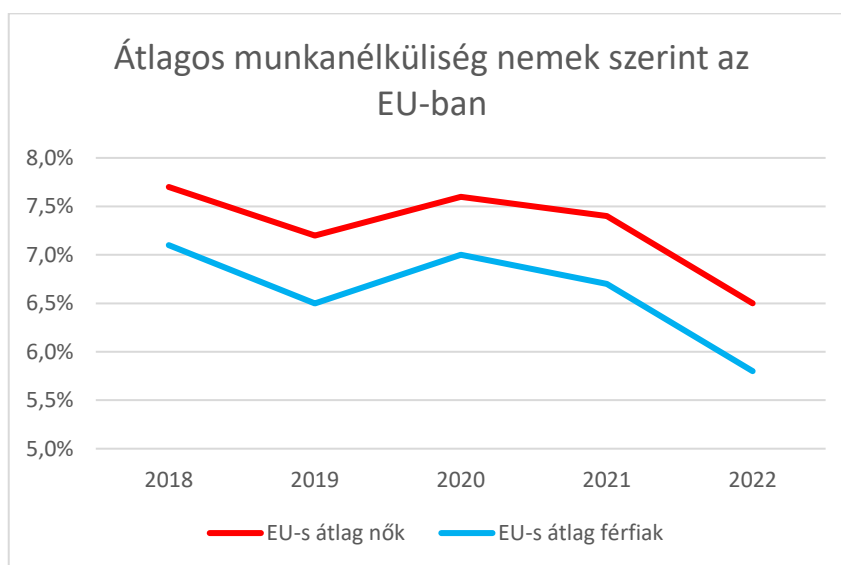
Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A vizsgált időszakban hazánkban 2,3%-kal nőtt az álláskeresők száma. 2018-ban 172 ezer fő volt állás nélkül, míg ez a szám 2022-re 176 ezerre emelkedett. Magyarország mellett Csehországban is nőtt a foglalkozás nélkül maradtak száma 2 ezer fővel, azaz 1,7%-kal. Szlovákiában jelentős javulás figyelhető meg, 184 ezerről 170 ezerre, azaz 92,4%-ra csökkent a mutató. Lengyelországban óriási változás ment végbe az álláskeresők számát figyelve az elmúlt 5 évben. A változás mértéke 24,4%, ami azt jelenti, hogy az említett időszakban kb. 161 ezerrel kevesebb az álláskereső az országban. Az Európai Unió átlagban is nagymértékű javulás figyelhető meg. 2018-ban átlagosan 15 643 ezer volt az aktív álláskeresők száma, mely 2022-re 13 245 ezerre csökkent. Ez 15,3%-os változás, azaz 2 398 ezer fős csökkenés.

3.3.3 A munkanélküliség, a bérszintek és a nemek kapcsolata

Dolgozatom elején már említettem, hogy a két nem között a foglalkoztatási és bérkülönbségek még mindig jelen vannak. Ebben a részben diagramok segítségével vizsgálom a nők és férfiak munkanélküliségi rátáját és a közöttük lévő bérszakadékot a visegrádi négyeknél.

A vizsgált országok munkanélküliségi rátája körülbelül fele az EU-s átlagos adatoknak, ezért az átlagos adatokat mutatom be először, hogy a két nem közötti különbség minden országban jobban átlátható legyen. Ez alól kivételt képez Szlovákia, mert ott az értékek közel az átlaghoz alakultak. Az **Európai Unió átlagot** a 3. ábra mutatja be:

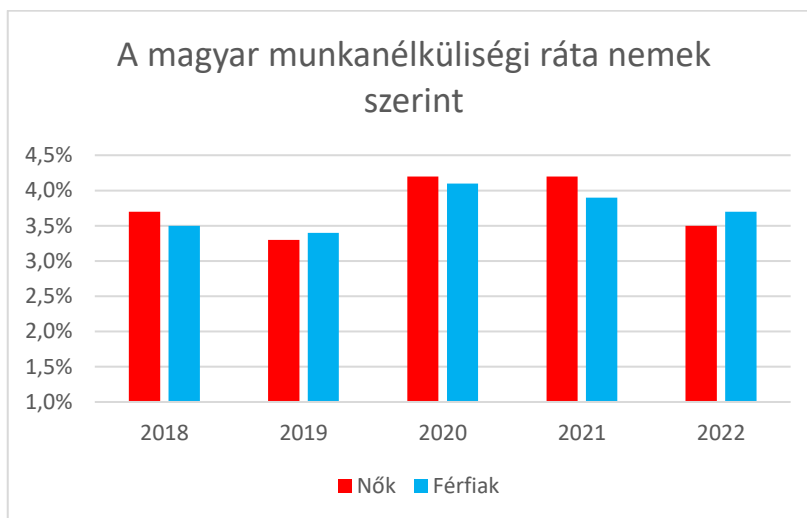

3. ábra A EU-s átlagos munkanélküliségi ráta alakulása nemenként

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Az Európai Unió átlagot bemutató függvényeken nők és férfiak esetében egyaránt recesszió figyelhető meg. A folyamat 2020-ban feltehetően a koronavírus okozta válság következtében megszakadt, de a következő évtől folytatódik a csökkenés. A mutató nőknél 7,7%-ról indul, mely 2022-re 6,5%-ra változott, férfiaknál a kezdeti érték 7,1%, mely a vizsgált időszak végére 5,8% lett. A munkanélküliség a nőknél valamelyest magasabb, viszont a nemeket képviselő vonalak nagyjából azonos mértékben nőnek és csökkennek a vizsgált években.

Az analízist a visegrádi országok közül hazánkkal, **Magyarországgal** kezdem:

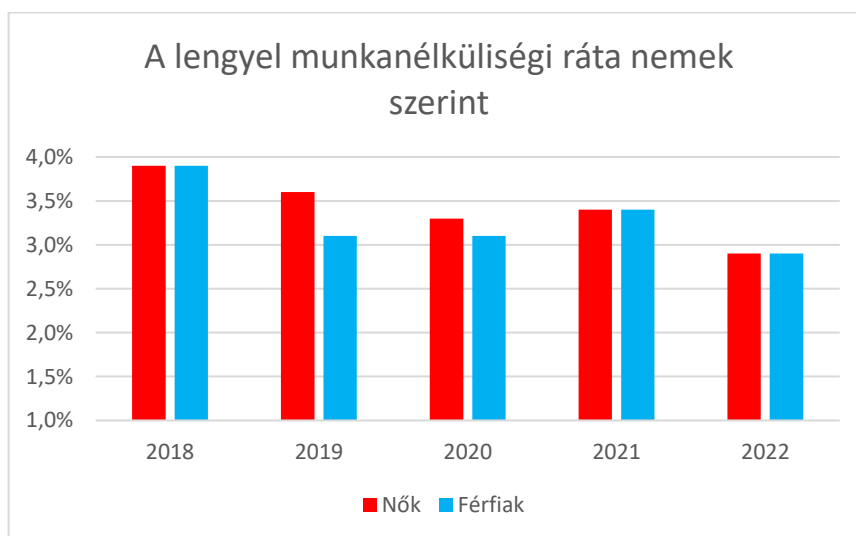

4. ábra A magyar munkanélküliségi ráta alakulása nemenként 2018 és 2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A 4. ábra alapján kijelenthetjük, hogy Magyarországon a nők és férfiak munkanélküliségi rátája között jelentős differencia nem megfigyelhető. A vizsgált időszakban 2018-ban 2020-ban és 2021-ben a nőknél magasabb volt a munkanélküliség, de a különbség ebben az évben is csupán 0,3% volt. A legmagasabb munkanélküliség 2020-ban volt mindkét nem esetében, a férfiaknál 4,1%, míg a nőknél 4,2%.

Ezen az ábrán (lásd: 5. ábra) a **lengyelországi** helyzet látható a nemek szerinti munkanélküliség tekintetében:

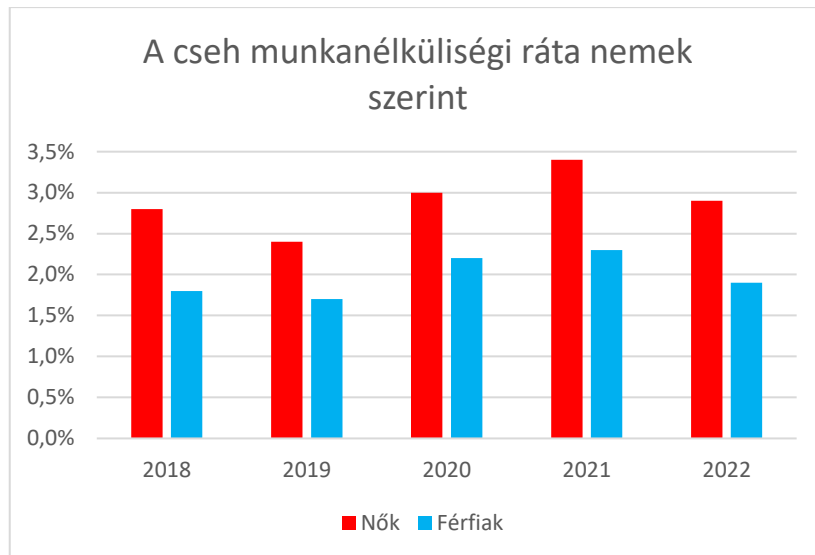

5. ábra A lengyel munkanélküliségi ráta alakulása nemenként 2018 és 2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Lengyelországban a nők és férfiak munkanélkülisége a vizsgált időszakban 3 évben is megegyezik. 2019-ben a női munkanélküliségi ráta 3,6%, míg a férfiaknál a mutató csupán 3,1% volt. Ebben az évben volt a legszámottevőbb a különbség, de 2020-ra 3,3%-ra esett vissza, így a különbség 0,2%-ra csökkent, mivel a férfiaknál stagnálás tapasztalható.

A kutatás következő tárgya **Csehország** lesz, melynek diagramja (lásd: 6. ábra) a következőképp alakult:

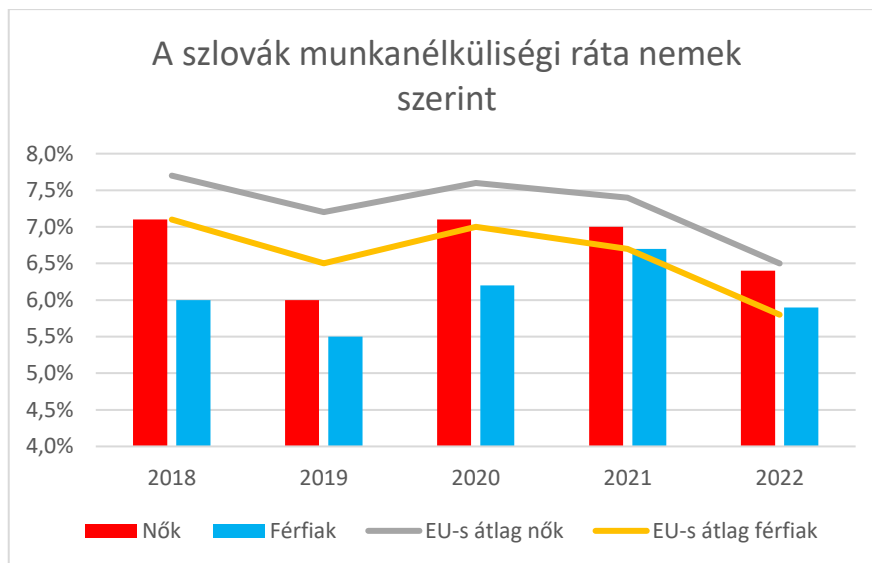

6. ábra A cseh munkanélküliségi ráta nemek szerint 2018 és 2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Az előző két országhoz képest észrevehető differencia van a két nem munkanélkülisége között. Csehországban a nők munkanélkülisége minden évben nagyobb, mint a férfiaké. A legkisebb különbség 2021-ben vehető észre, ekkor 1,1% volt. A ráta a nőknél 2,8%-ról indult, mely a vizsgált időszak végére 2,9%-ra nőtt, legmagasabb értéke 2021-ben 3,4% volt. Férfiaknál a 2018-as adat 1,8%, a 2022-es 1,9%, illetve az ő esetükben is 2021-ben volt a legnagyobb a munkanélküliségi ráta, ekkor 2,3% volt.

Végül, de nem utolsó sorban a **szlovák** munkanélküliségi rátát veszem górcső alá nemenként. A munkanélküliségi ráta vizsgálatakor láthattuk, hogy a legmagasabb értékek Szlovákiában voltak. Most utánajárok mekkora a különbség a férfiak és nők között:

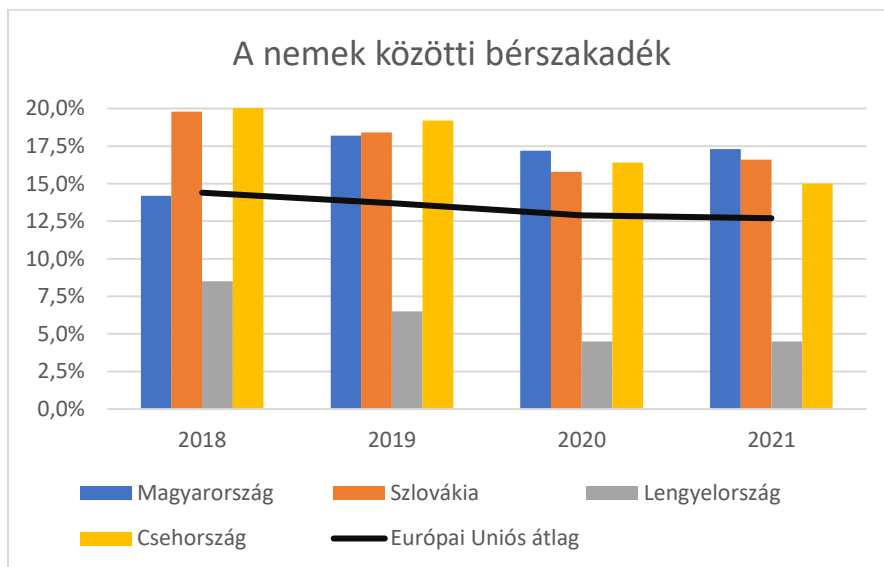
7. ábra A szlovák munkanélküliségi ráta nemek szerint 2018 és 2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Az ábrát (lásd: 7. ábra) nézve jól kivehető, hogy a visegrádi négyek közül a szlovák munkanélküliségi ráta követi legjobban az EU-s trendet, mind a nők, mind a férfiak vonatkozásában, illetve nagyságát tekintve is itt a legnagyobb a hasonlóság. Minden évben a nőknél volt magasabb a ráta, mely 2018-ban tetőzött, 7,1%-on. Ebben az évben a férfiaknál mindössze 6%-ot mutatott a ráta. A legkisebb különbség 2021-ben, 0,3% volt.

3.3.4 A bérszakadék

A **nemek közötti bérszakadék** boncolgatása során a férfi és a női alkalmazottak átlagos bruttó órabére közötti különbséget mérem fel, a férfi munkavállalók átlagos bruttó órabérének százalékában. A mutató átfogó képet ad a nemek közötti fizetésbeli egyenlőtlenségekről, azonban csak a tíz vagy több alkalmazottat foglalkoztató cégek adatait tartalmazza. Az adatbázis jelenleg nem tartalmazza a 2022-es adatokat, így csak a 2018-tól 2021-ig terjedő intervallum kerül kivizsgálás alá.

8. ábra A nemek közötti bérszakadék alakulása a visegrádi országokban 2018-2021 között

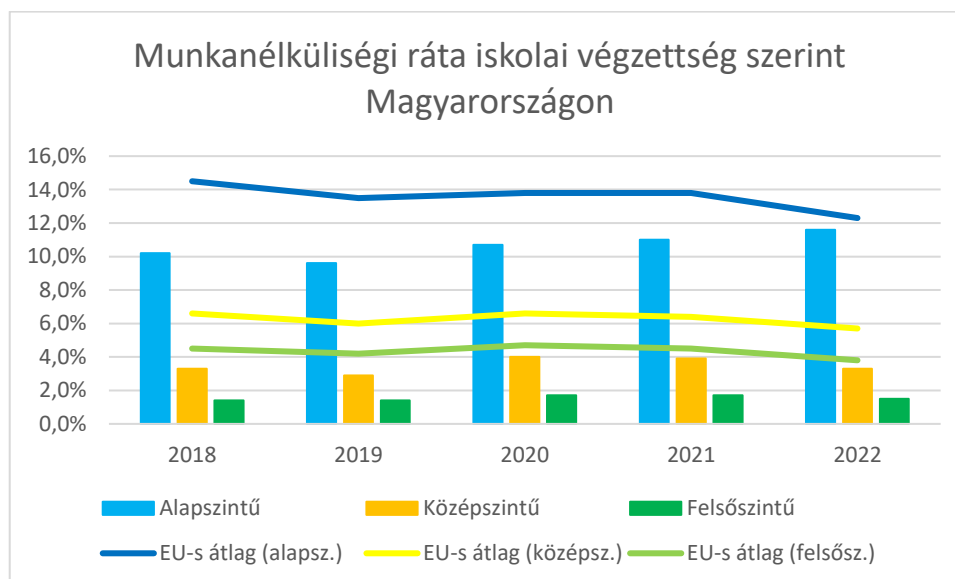
Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A nemek közötti bérszakadékot bemutató 8. ábra szerint az Európai Unió átlag 2018-ban 14,4% volt. 2021-re ez az érték 12,7%-ra csökkent. A visegrádi országokban - Lengyelországot kivéve – minden évben magasabb volt a bérszakadék, mint az EU-s átlag. A mutató Lengyelországban folyamatos csökkenést mutat. 2018-ban 8,5%-ról indult, amely 2022-re 4%-kal lett kevesebb. Csehországban is jelentős javulás figyelhető meg. az időszak elején 20,1%-ról indult, mely 2021-re 15%-ra csökkent, de még így is jóval az átlag fölött vannak. Szlovákiában az első vizsgált évben 19,8% volt a bérszakadék, mely 2020-ra 4%-kal csökkent, ám 2021-re növekedés figyelhető meg, melynek értéke 0,8%. Magyarországon a mutató 3,3%-os növekedést mutat a vizsgált négy évben.

3.3.5 Az iskolai végzettség és a munkanélküliségi ráta

„Tanulj fiam, mert nem fogsz állást találni felnőtt korodban.” Bizonyára sokak számára ismerős lehet ez a mondat különböző kontextusokban. Az emberek a magasabb képzettségi szint és jobb tanulmányi eredmény alapján automatikusan arra asszociálnak, hogy könnyebb lesz elhelyezkedni a munkaerőpiacon, mely biztosítja számukra a megélhetést. A következő diagramon a visegrádi országok munkanélküliségi rátáját végzettségi szintekre bontva fogom elemezni annak érdekében, hogy világossá váljon tényleg van-e összefüggés az alacsony végzettségi szint és a munkanélküliség között.

A 9. ábra szerint **hazánkban** a végzettségi szint növekedésével a munkanélküliség nem arányosan csökken.

9. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Magyarországon 2018-2022 között

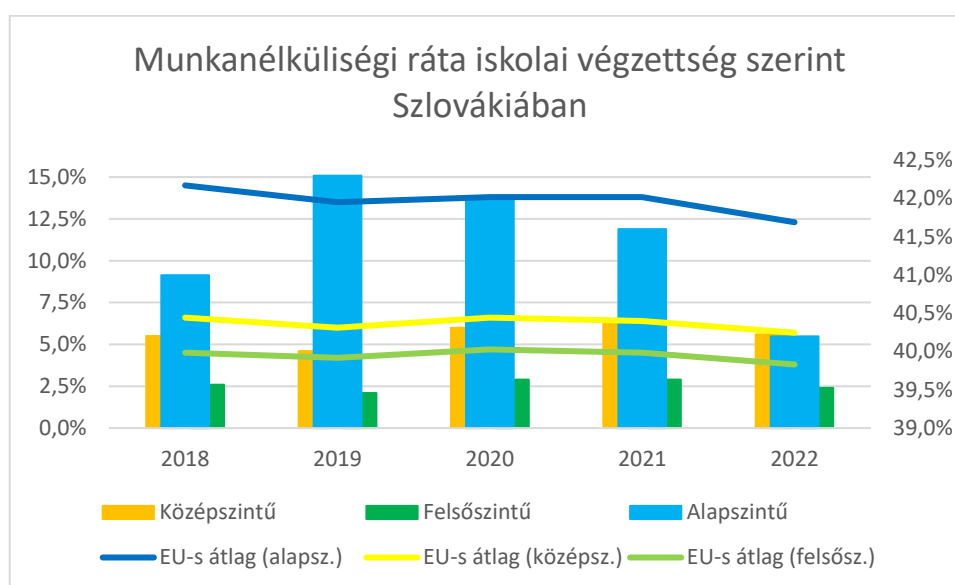
Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A felsőszintű végzettséggel rendelkezők esetében a ráta nagyon alacsony 1,4-1,7% között mozog a 2018-2022-es időszakban. Az EU-s átlaghoz viszonyítva is nagyon jól állunk a mutató szerint, mivel az átlag minden évben több mint kétszerese a magyar adatoknak.

Utánuk a középszintűek következnek. Köztük és az előbb említett réteg között nem figyelhető meg nagy differencia. A legnagyobb különbség 1,8% volt közöttük 2020-ban, amikor a koronavírus miatt rengetegen állás nélkül találták magukat. Az állástalanok arányát tekintve a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél ebben az évben is csak 0,3%-os emelkedés volt, míg a középszintű végzettségűeknél ez a szám 1,1%. Az első két évben a ráta az Unió átlag fele volt, viszont 2020 óta folyamatosan csökken a különbség.

Az alapszintű végzettséggel rendelkezők esetében a munkanélküliség látványosan magasabb, mint a közép- vagy felsőszintű végzettséggel rendelkezőknél. A ráta a vizsgált időszak elején 10,2%-ról indult, mely az időszak végére 11,6%-ra emelkedett. Az Európai Unió átlaghoz képest viszont a helyzet kedvezőnek mondható itthon, mivel az átlag a vizsgált 5 évben 14,5%-ról 12,3%-ra változott, ami minden évben magasabb a magyar adatnál, viszont megfigyelhető, hogy 2022-ben már csak 0,7% a különbség.

Szlovákiában az alapszintű végzettségűeknél akkora a munkanélküliség, hogy a könnyebb leolvashatóság érdekében másodlagos tengelyre kellett tennem az adatokat. Esetükben a ráta legmagasabb értéke 42,3%, a legalacsonyabb pedig 40,2%. (Lásd: 10. ábra)

10. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Szlovákiában 2018-2022 között

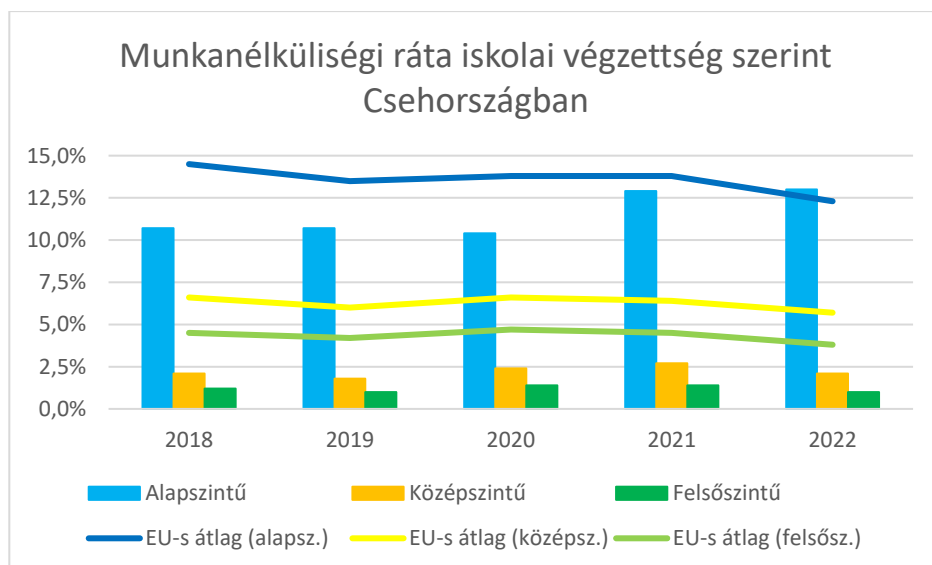
Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

Ez azt jelenti, hogy az ebbe a kategóriába tartozó személyek majdnem felének nincs állása. Ez az Európai Unió 27 tagállamának átlag kb. 2,5-szerese.

A középszinten végzettek rátája 4,6-6,4% között alakult a vizsgált években. A függvény 2019-ben érte el minimumát, 2021-ben pedig maximumát. Mind az 5 évben az átlag alatt tudtak teljesíteni, kivéve 2021-et, amikor pont elérték azt. Helyzetük az alapszintű végzettségűekkel összehasonlíthatatlan.

Az egyetemet/főiskolát végzett emberek rátája a szlovákoknál is nagyon alacsony 2,1-2,9% között mozog. A 2,9%-os értéket 2020-ban érte el, majd a következő évben stagnált, és csak 2022-re indult csökkenésnek. Az ő esetükben a ráta minden évben az EU-s átlag alatt volt.

Csehországban a felsőfokon végzetteknel a munkanélküliség elenyésző, a ráta a legrosszabb évben sem haladja meg az 1,4%-ot. A ráta minden évben kb. negyede az Európai Unió átlagnak, ami lenyűgöző eredmény. (Lásd: 11. ábra)

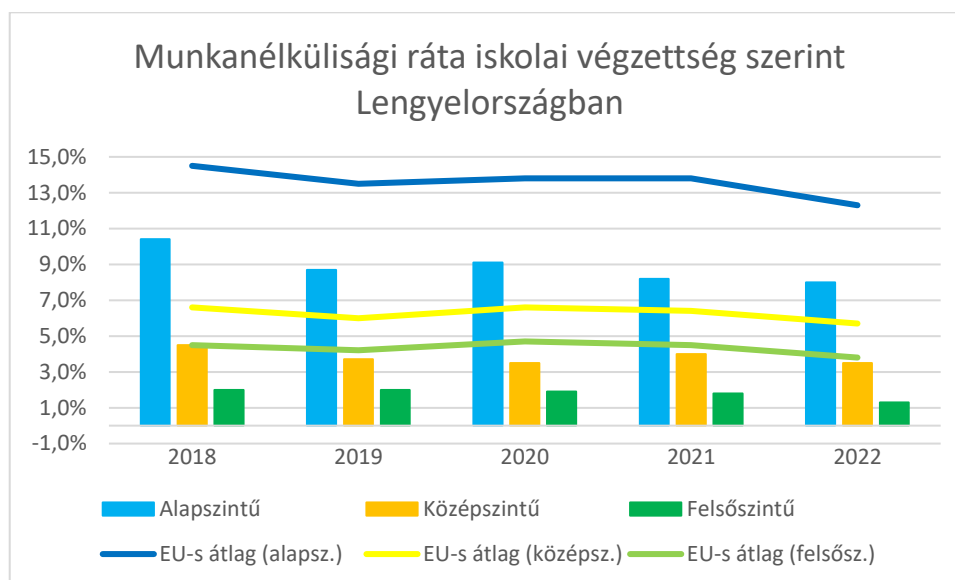
11. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Csehországban 2018-2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A középiskolát/gimnáziumot végzettek rátája alig 1%-kal magasabb az előbb említett kategóriánál a vizsgált években. A legnagyobb értéket 2021-ben vette fel, ekkor 2,7% volt a munkanélküliség. Ez a teljesítmény jóval az átlag alatt van. A visegrádi országok közül itt a legjobb a helyzetük.

Az alapszintű végzettség rátája azonban már nem ilyen fényes. A munkanélküliek aránya 10,4%-ról indul és egészen 13%-ig nő a vizsgált években. Az első négy évben sikerült az átlagos ráta alatt teljesíteniük, viszont 2022-ben 0,7%-kal meghaladták azt.

Az általános iskolai és az alatti képzettségi szintűek helyzete a visegrádi országok közül **Lengyelországban** a legjobb. Munkanélküliségi rátájuk folyamatos csökkenést mutat, melyet megszakít a covid-válság éve, azaz 2020. A ráta esetükben 10,4%-ról 8%-ra esett vissza, ez a teljesítmény minden évben kb. 4%-kal az átlag alatt van. (Lásd: 12. ábra)

12. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Lengyelországban 2018-2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A középszintű végzettségűek tekintetében a ráta jelentős kilengéseket nem mutat, viszont minden évben több, mint duplája a felsőszintűek rátájának. 2018-ban volt a legmagasabb, ekkor 4,5%-ot mutatott, és 2020-ban a legalacsonyabb 3,5%-kal. Az EU-s átlagot egyik évben sem éri el.

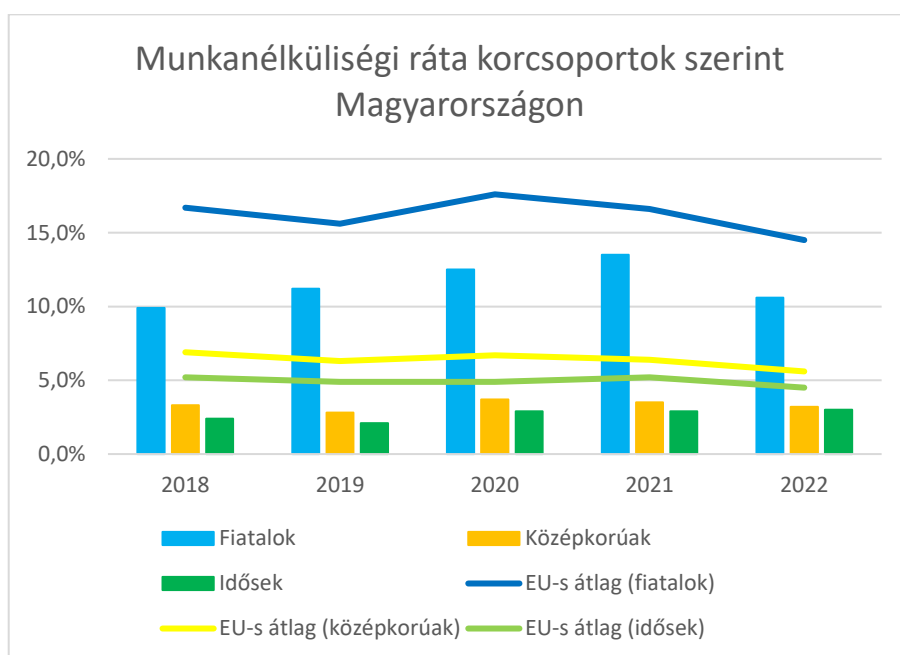
Az egyetemi, főiskolai végzettségűek munkanélküliségi rátája Lengyelországban is rendkívül alacsony. Az időszak elején 2% volt, mely a végére 1,3%-ra csökkent, ami szintén jócskán az átlag alatti érték.

3.3.6 A korcsoportok munkanélkülisége

A korcsoportokat az Eurostat összefoglaló tábláiban tanálható csoportosítás szerint alakítottam ki, mely szerint a fiatalok a 15-24 évesek, középkorúak közé sorolhatóak a 25-54 évesek, és az 55 évesnél korosabbak az idős korosztály.

Mint azt már korábban említettem a különböző korcsoportoknak sokféle nehézséggel kell szembenéznük, mikor munkahelyet keresnek maguknak. A tényezők más-más mértékben nehezítik meg az álláskeresőket, de általánosságban elmondhatjuk, hogy a legnehezebb helyzetben az idősek és a pályakezdők vannak.

A 13. ábra alapján kijelenthetjük, hogy **Magyarországon** a munkanélküliség a fiatalok körében a legjelentősebb. A középkorúak és az idősebb korosztály munkanélküli rátája közel azonos szinten van mind az öt évben. Mind a három korcsoport az Unió átlag alatt van.

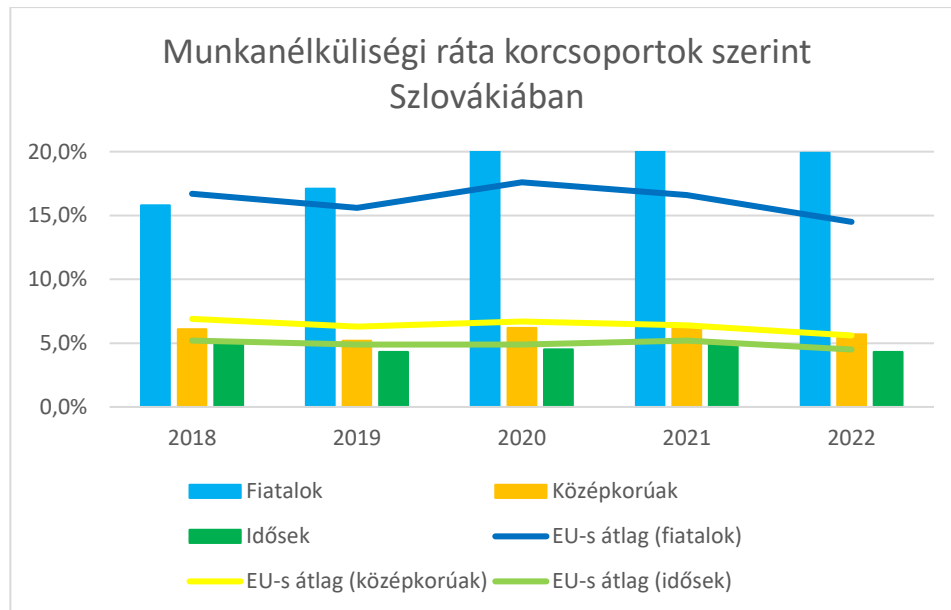

13. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Magyarországon 2018-2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A fiataloknál a ráta 9,9%-ról indult, és 2021-ig növekedett 13,5%-ra, majd visszaesés tapasztalható. A középkorúaknál a ráta 2,8% -és 3,7% közötti értékeket vett fel az egyes években. Hazánkban az idősek helyzete a legkedvezőbb a munkanélküliség tekintetében. Az ő esetükben a ráta az első négy vizsgált évben 3% alatt volt, mely csak a 2022-ben érte el a 3%-ot.

Szlovákiában a fiatalok munkanélküliségi rátája (lásd: 14. ábra) nagyon magas, 15,8% és 20,6% között alakult az időszakban, emellett növekedés figyelhető meg. 2019 óta szintje magasabb az átlagtól.

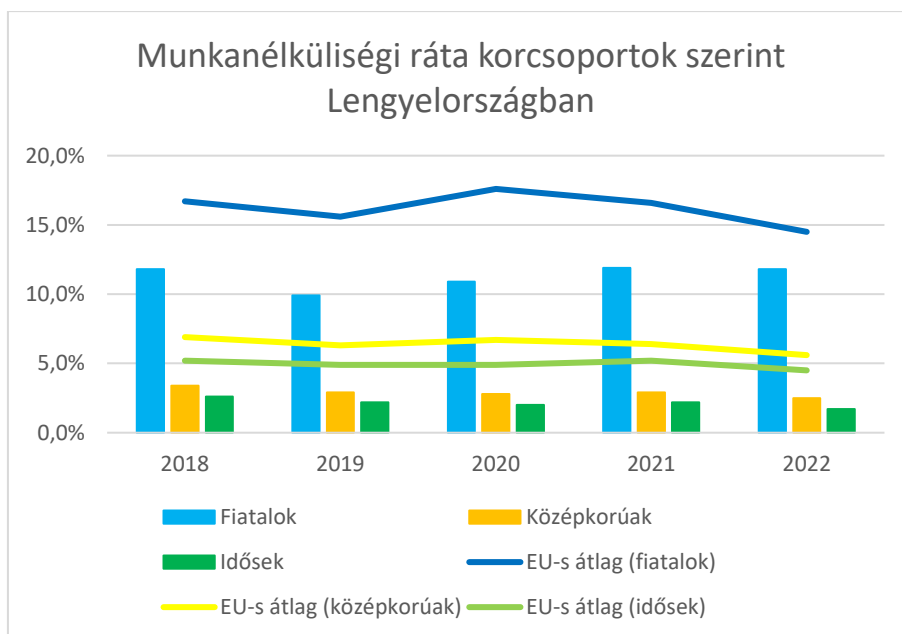

14. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Szlovákiában 2018-2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A középkorúaknál jobb a helyzet, a ráta maximuma 6,3%, viszont 2022-ben már elérték az EU-s átlagot. Munkanélküliség szempontjából Szlovákiában is az idősek állnak a legkedvezőbb helyen. Megfigyelhető azonban, hogy az ő esetükben is a ráta minden évben eléri, vagy legalább közelíti az átlagot.

Lengyelországban a munkanélküli fiatalok aránya hasonló, mint hazánkban. A ráta az ő esetükben 9,9-11,9% között mozgott a vizsgált időszakban, ami jóval az átlag alatt van, melynek legalacsonyabb értéke 15,6%. (Lásd: 15. ábra)

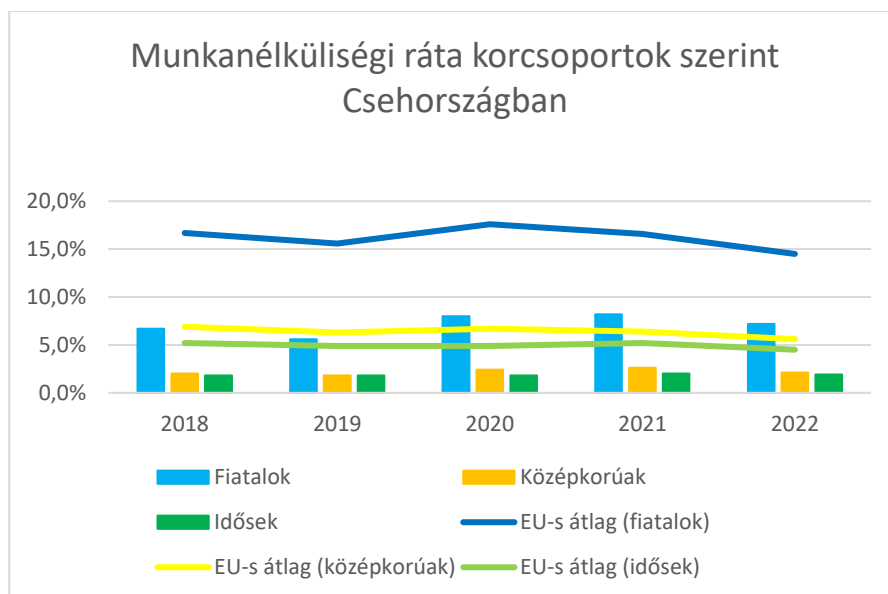

15. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Lengyelországban 2018-2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A középkorúak rátája fele az EU-s átlagnak, folyamatos javulás jellemzi. A mutató 2018-ban 3,4%-ról indult, ami 2022-ben már csak 2,5% volt. Az idősek munkanélküliségi rátája a legalacsonyabb a lengyeleknél is minden évben. Az idős korosztály rátája is minden évben kevesebb, mint fele az Unió átlagnak, és az ő helyzetük is évről évre javulni látszik. A vizsgált időszak eleje és vége között 0,9%-os csökkenés tapasztalható.

A 16. ábra azt bizonyítja, hogy a **cseh** fiatalok állnak a legjobban a munkanélküliségi ráta tekintetében. A rátájuk 2019-ben volt a legalacsonyabb 5,6%-kal, és 2021-ben volt a legmagasabb 8,2%-kal. Az Uniós átlag ezeknek a számoknak kb. a kétszerese.

16. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Csehországban 2018-2022 között

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A középkorúak és az idősök munkanélküliségének aránya meglehetősen hasonlóan alakult az elmúlt öt évben. Az EU-s átlagot messze felülműlják, a két korcsoport között minimális különbségek figyelhetők meg. Például 2009-ben a ráta mindkét korcsoport esetében 1,8% volt, de 2020-ban és 2021-ben, sem volt nagyobb differencia közöttük 0,6%-nál -amikor a legnagyobb volt a két korkategória között a különbség.

3.4 Eredmények

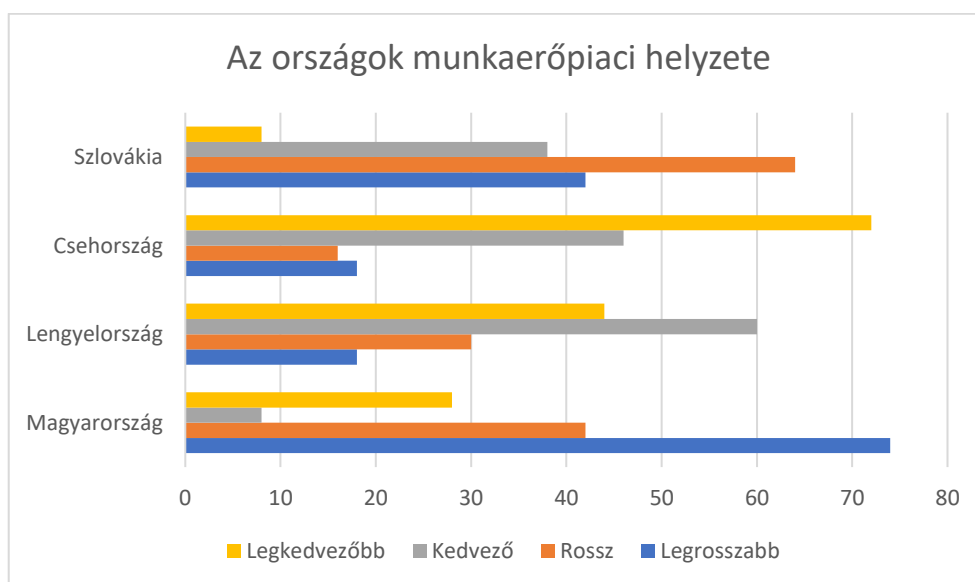
A vizsgált témakörök felderítéséhez kérdőívet készítettem, melyet több internetes felületen is közzétettem, hogy a minta a lehető legjobban prezentálja a munkaerőpiac valós helyzetét és az emberek véleményét a hazai és nemzetközi munkanélküliség vonatkozásában. A felhasznált kérdőív elérhető a dolgozat mellékletei között. Kérdéseim érintik a nemek, korcsoportok és a különböző iskolai végzettséggel rendelkezők munkaerőpiaci lehetőségeit és az elhelyezkedést nehezítő tényezőket.

A kérdőívet összesen 152 fő töltötte ki. A sokaság nemek szerinti összetételét tekintve 78 nő és 74 férfi töltötte ki az ívet, mely közel 50%-os arány. A korcsoportok és az iskolai végzettség vonatkozásában már nem ilyen egyenletes az eloszlás. A kitöltők 60,5%-a 15-24 éves korcsoportba tartozik, 32,9%-uk középkorú (25-54 éves), és

csupán 6,6%-uk vallja magát 55 évnél idősebbnek. A legtöbb kitöltő (53,9%) középfokú végzettséggel rendelkezik, utánuk az egyetemet/főiskolát végzettek következnek 39,5%-kal, majd végül az alap szintű képzettségűek 6,6%-kal.

A válaszadók közül 118-an rendelkeznek állandó, bejelentett munkahellyel, és 34-en jelenleg nem állnak foglalkoztatásban. A munkanélküli kitöltők 55,5%-a kevesebb, mint fél éve veszítette el állását, 11,1%-uk több, mint fél éve állástalan és 33,3%-uk tartósan, azaz több, mint egy éve nincs foglalkoztatva.

A kitöltők adataira vonatkozó eredmények összefoglalása után következik a kérdőív érdemi része. Az első kérdésben saját véleményük szerint sorba kellett rendezniük a visegrádi országokat azok munkaerőpiaci helyzete szerint a legkedvezőbbtől, a legrosszabbig. Az ábrán (lásd: 17. ábra) a függőleges tengelyen a vizsgált országok, a vízszintes tengelyen a szavazatok száma látható.

17. ábra Az országok munkaerőpiaci helyzete

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

A szavazatokat a súlyoztam, hogy azokat összeadva pontszámként tudjam összegezni a válaszokat, majd eszerint sorba rendezni az országokat. A súlyozás a következőképp történt:

- Legrosszabb: 1x
- Rossz: 2x
- Kedvező: 3x
- Legkedvezőbb: 4x.

A súlyozás és az összegzés után a pontok a következőképp alakultak:

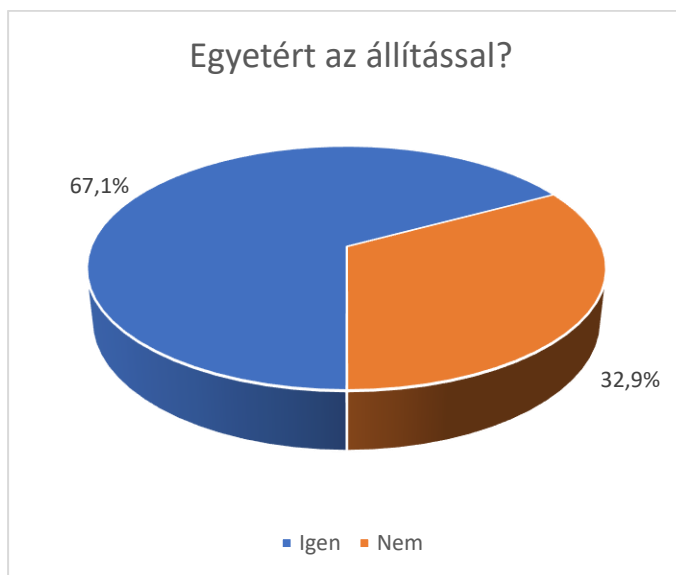
3. táblázat Az országok munkaerőpiaci helyzetének sorrendje

Helyezés	Ország	Pontszám
1.	Csehország	476
2.	Lengyelország	434
3.	Szlovákia	316
4.	Magyarország	294

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

Ahogy az a táblázatból (lásd: 3. táblázat) leolvasható a voksok alapján az első helyre Csehország, a másodikra Lengyelország, a harmadikra Szlovákia, és az utolsó helyre Magyarország került.

A következő kérdés a nők egyenjogúságával kapcsolatos. „Egyetért azzal az állítással, hogy a nőknek nehezebb állást találnia, és alacsonyabb a bérszínvonaluk azonos munkakörökben, mint a férfiaknak?” A 152 kitöltő közül 102-en kattintottak az igenre, és 52-en a nem-re. Ez alapján kijelenthető, hogy a sokaság 67,1%-a egyet ért a kijelentéssel. (lásd: 18. ábra)

18. ábra A nők és férfiak egyenjogúsága a munkaerőpiacon

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

A harmadik kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy mire alapozta választát, aki igennel szavazott. A négy válaszlehetőség közül többet is be lehetett jelölni. A lehetőségek a következők voltak:

- Saját tapasztalat
- Sajtó/kutatási eredmények
- Ismerős/barát tapasztalata
- Ez az általános közvélemény

19. ábra Mire alapozta előző választát?

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

A sávdiaagramon (lásd: 19. ábra) az egyes lehetőségekre érkezett szavazatok száma látható. Az eredményeket tekintve kirívó különbség nincs az egyes sávok között, a válaszok megoszlása egyenletesnek nevezhető. A legtöbben (48-an) ismerőseik, barátaik tapasztalatát választotta döntése alapjául. 46-an saját tapasztalatuk szerint voksoltak, és 40-en mondták az, hogy ez az általános közvélemény. A legkevesebb szavazat a sajtó/ kutatási eredmény rovatra érkezett, összesen 36.

A negyedik kérdés így szólt: „Mit gondol a következő korosztályok közül melyiknek a legnehezebb állást szerezni manapság?”

- Fiatalok (15-24 éves)
- Középkorúak (25-54 éves)
- Idősek (55-)

A válaszadók több, mint a fele (86 fő) az idősekre tippelt. Utánuk a fiatalok jönnek 50 szavazattal, majd jelentős lemaradással (16) a középkorúak. A diagramon (lásd:20. ábra) a szavazatok százalékos megoszlását szemléltetem:

20. ábra Melyik korosztálynak a legnehezebb az elhelyezkedés?

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

Az utolsó kérdésem az volt, hogy rendszerezzék saját véleményük szerint, hogy a különböző tényezők milyen mértékben nehezítik meg a munkába állást. Az első kérdés mintájára a szavazatokat súlyoztam, majd összesítettem azokat. Az így kapott pontszámok alapján született meg a tényezők sorrendje.

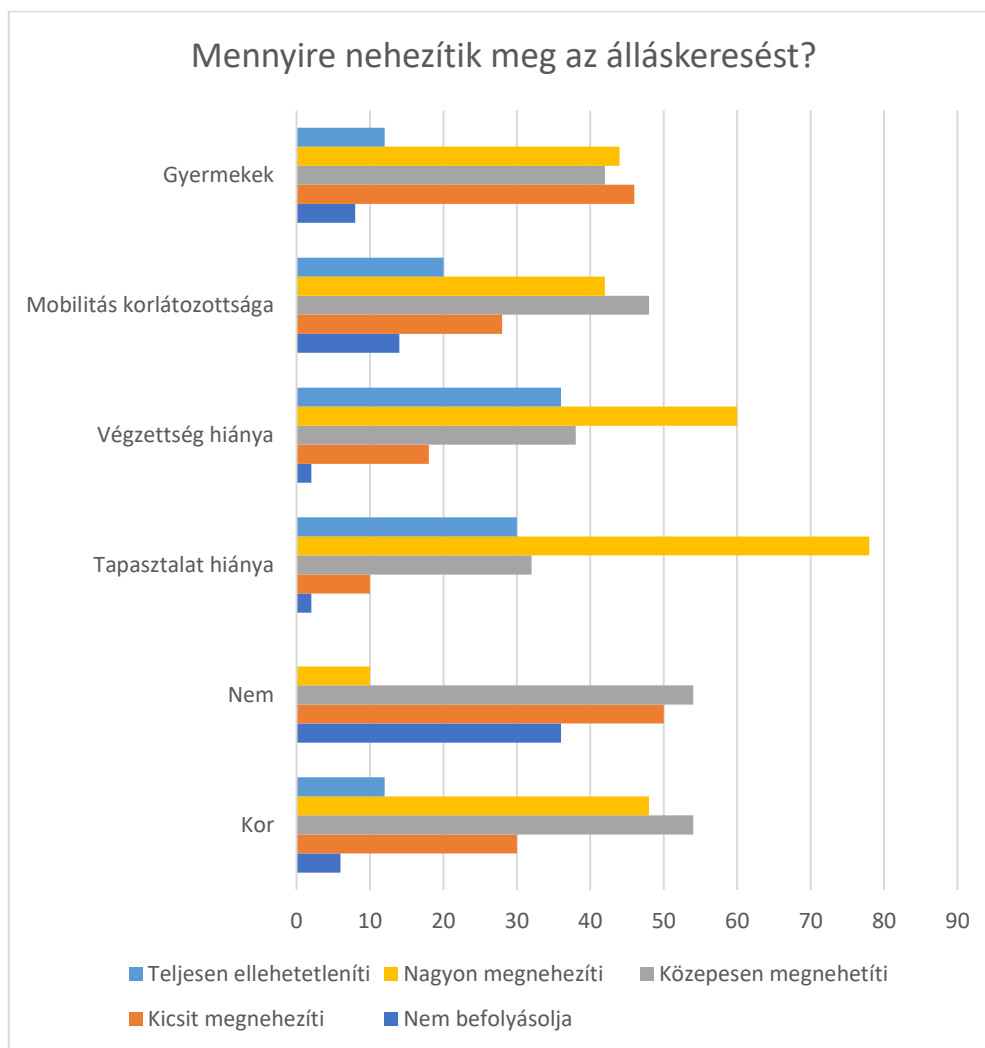
A kiválasztott tényezők:

- Kor
- Nem
- Tapasztalat hiánya
- Végzettség hiánya
- Mobilitás korlátozottsága
- Gyermekek.

A válaszlehetőségek és azok súlya:

- Nem befolyásolja 1x
- Kicsit megnehezíti 2x
- Közepesen megnehezíti 3x
- Nagyon megnehezíti 4x
- Teljesen ellehetetleníti 5x.

Az ábrán (lásd: 21. ábra) az egyes tényezőkre érkezett voksok száma látható azok munkába állást hátráltató erejük szerint:

21. ábra Mennyire nehezítik meg az álláskeresést a tényezők?

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

Ezeket az eredményeket súlyoztam, majd komponensenként összeadtam az így kapott pontszámokat, ami az alábbi eredményt hozta:

4. táblázat A munkába állást nehezítő tényezők sorrendje

Helyezés	Tényező	Pontszám
1.	Tapasztalat hiánya	580
2.	Végzettség hiánya	572
3.	Mobilitás korlátozottsága	482
4.	Kor	480
5.	Gyermekek	462
6.	Nem	338

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívre kapott válaszok alapján

A pontszámok csökkenő sorrendbe történő rendezése után kialakult a végső rangsor. Az első helyen a tapasztalat hiánya áll, mögötte nem sokkal lemaradva a végzettség hiánya. A minimális pontszámkülönbségből arra lehet következtetni, hogy a két faktor megközelítőleg azonos mértékben nehezíti meg az emberek dolgát.

A harmadik helyet a mobilitás korlátozottsága kapta meg, mely két ponttal előzte meg a kort. A differencia itt sem jelentős, az akadályképzés mértéke közel azonos. Ötödik helyen az gyermekek állnak, mely főképp a nők álláskeresését bonyolítja. Régebben állásinterjún rendszeresen megkérdezték a nőktől, hogy van-e gyermekük, illetve, hogy akarnak-e a közeljövőben. Manapság ez már nem téma a meghallgatásokon, de úgy látszik továbbra is hátráltatja a hölgyeket.

Az utolsó helyen a nem kérdése áll. Egy korábbi kérdésben a kitöltők 67,1%-a azt nyilatkozta, hogy a nőknek nehezebb munkát találnia, mint a férfiaknak, de a felsorolt szempontok közül mégis ez került a sor végére.

4 Következtetések, javaslatok

4.1 Következtetések

A foglalkoztatási ráta és a munkanélküliségi ráta részletes elemzése, nem, korcsoport és iskolai végzettség szerint, valamint a bérszakadék vizsgálata, és a kérdőívre érkezett válaszok összegzése után egyértelműen le lehet vonni a konklúziót a négy hipotézissel kapcsolatban.

H1: Magyarország és Lengyelország gazdaságilag le van maradva Szlovákiához és Csehországhoz képest, és ez a munkaerőpiacon is megmutatkozik.

A kérdőívben szerepelt egy kérdés a témával kapcsolatban, mely szerint a kitöltőknek saját véleményük szerint sorba kellett rendeznie a négy országot azok munkaerőpiaci helyzete alapján. A válaszok összesítése után a következő sorrend alakult ki, mely majdnem teljes egészében fedi a valóságot:

1. Csehország
2. Lengyelország
3. Szlovákia
4. Magyarország.

A hipotézist elvetem. Hazánk és Lengyelország gazdasági elmaradottsága kétségtelen a másik két tagállamhoz képest, gondolok itt az egy főre jutó GDP-re, vagy bármely mutatószámra, amely egy nemzet gazdasági teljesítményét értékelni tudja. Azonban a munkaerőpiacon mutatott teljesítményük alapján nem ilyen egyértelmű a helyzet.

A foglalkoztatási ráta vizsgálatakor egyértelművé vált, hogy Csehországban a legmagasabb a foglalkoztatás. Magyarország mind az öt vizsgált évben a második helyen szerepelt, és a különbség évről évre csökkent. Szlovákia viszont csak a harmadik helyen áll a ráta vonatkozásában. Lengyelország évről évre dolgozta le a lemaradását Szlovákiához képest, majd 2021-ben meg is előzte.

A munkanélküliségi ráta alakulásának elemzésekor meglepő eredményekre jutottam. Mind az öt évben Csehország teljesített legjobban, tehát a ráta náluk volt a legalacsonyabb. Magyarországon és Lengyelországban a ráta közel azonos szinten mozgott, ám a lengyelek 2021-ben és 2022-ben megelőzték. Szlovákia jelentős lemaradást tudhat magáénak a

munkanélküliségi rátában. Minden évben magasán a szlovákoknál a legmagasabb a mutató, mely már súrolja az Európai Unió átlagot.

H2: A nők nehezebben találnak állást és alacsonyabb a bérszínvonaluk.

A kérdőívet kitöltők 67,1%-a egyetért ezzel a kijelentéssel, és a statisztikai adatok is ezt bizonyítják, így **a hipotézist igazolom**. Azonban fontos megemlíteni azt is, hogy a nem kérdése és gyermekvállalás már nem nehezíti meg olyan mértékben az elhelyezkedést, mint korábban. A kérdéssor végén a válaszadóknak sorba kellett rendezniük hat tényezőt aszerint, hogy mennyire nehezítik meg a munkába állást. A gyermekvállalás az utolsó előtti, a nem kérdése pedig az utolsó helyre került.

Általánosságban elmondható, hogy a munkanélküliségi ráta a férfiak és a nők adatait összevetve a nőknél mind az öt vizsgált évben magasabb volt, és ez az EU-s átlagra is igaz. Az Unió átlag jóval magasabb mind a nők, mind a férfiak esetében mint, a V4-eknél. A két nem közötti különbség minden évben 0,6-0,7% között volt, azonban minden évben a nőknél volt magasabb a mutató.

Magyarországon a két nem között számottevő differencia nem figyelhető meg, viszont két vizsgált évben a ráta a férfiaknál volt magasabb, melyre a többi országban nem volt példa. A lengyelországi adatokban sincs nagy különbség a két nem között, azonban náluk a ráta három évben is megegyezett, a másik két évben pedig a nőknél volt magasabb a munkanélküliség. Szlovákiában minden évben a nőknél volt magasabb a mutató, de az igazi meglepetést Csehország okozta. A mutató minden évben a szebbik nemnél volt magasabb, és a különbség minden egyes évben meghaladta az 1%-ot, ami még az Európai Unió átlagánál is magasabb eltérés.

A bérszakadékokat vizsgálva arra jutottam, hogy az összes vizsgált országban jelen van valamilyen mértékben. A mutató Magyarországon, Szlovákiában és Csehországban is 15% körül alakult a vizsgált időszak végén, általánosságban csökkenő tendencia figyelhető meg. Lengyelországban a bérszintek különbsége a férfiak és nők között folyamatosan zsugorodik. A visegrádi országok közül itt a legkisebb a megkülönböztetés, 2022-ben a differencia már csak 4,5% volt.

H3: Magasabb szintű iskolai végzettséggel arányosan csökken a munkanélküliek száma.

A kérdőívben szerepelt egy kérdés, melyben fel volt sorolva hat tényező, a feladat pedig az volt, hogy sorba kellett rendezni azokat az alapján, hogy mennyire nehezítik meg a

munkába állást. A végzettség hiánya a második helyen végzett a válaszadók összesített listáján.

Az iskolai végzettség és a munkanélküliség kapcsolata nem egyenesen arányos, ezért ezt a **hipotézist elvetem**, az iskolai végzettségi szint szerint csoportosított munkanélküliségi ráta alapján. A ráta a felsőszintű végzettséggel rendelkezőknél a legalacsonyabb, és a végzettségi szint csökkenésével emelkedik, de nem arányosan. Ezt a korábban bemutatott diagramok kitűnően ábrázolják országok szerinti bontásban.

Az egyetemet/főiskolát végzettek körében a munkanélküliség nagyon alacsony, a legmagasabb rátával rendelkező országban sem haladja meg a 2,9%-ot. Köztük és a középszintű végzettséggel rendelkezők között a különbség jóval kisebb, mint az alapszinten végzettek között.

A középszintűek esetében magasabb munkanélküliségi arány figyelhető meg, de egyik tagállamban sem találkozhatunk kirívó értékekkel. Az alapszintű képzés esetén már egészen más a tényállás. Munkanélküliségük aránya minden államban sokszorosa az előző két kategóriának. A legrosszabb helyzetben Szlovákiában vannak, ahol az alacsony végzettségű emberek 40%-a, azaz majdnem fele munkanélküli. Az összes visegrádi országban a munkanélküliek meghatározó része az alapszintűek közül kerül ki, és ez a tendencia nincs másképp az Európai Unióban sem.

H4: A három vizsgált korosztály közül az fiatalok tudnak legnehezebben elhelyezkedni a munkaerőpiacon.

A hipotézist igazolom. A kérdőívre érkezett válaszok alapján, a statisztikai adatokat figyelembe véve leszögezhető, hogy a fiataloknak a legnehezebb elhelyezkednie a vizsgált korcsoportok közül.

Az egyik kérdés az volt, hogy melyik korosztálynak a legnehezebb elhelyezkednie. A válaszok aránya:

- Fiatalok (15-24 éves) → 32,9%
- Középkorúak (25-54 éves) → 10,5%
- Idősek (55-) → 56,6%.

Ez alapján az idősebbeknek van a legnehezebb dolguk, azonban az Eurostat adatai mást mutatnak. A három korosztály közül az időseknél a legalacsonyabb a munkanélküliségi ráta.

A visegrádi négyeknél az idősek és a középkorúak munkanélkülisége között szignifikáns eltérés nem megfigyelhető. Ez igaz a 27 Uniós tagállam átlagára is. A vizsgált országok közül a legnagyobb különbség 2020-ban volt Szlovákiában, 1,7%-kal.

A fiatalok munkanélküliségi rátája minden országban legalább duplája a középkorúakénak. Helyzetük Csehországban a legkedvezőbb, itt a ráta 5% körül alakult minden évben. Magyarországon és Lengyelországban 10% körüli értékeket olvashatunk, míg Szlovákiában nem megy 15% alá a mutató egyik vizsgált évben sem, sőt növekedés tapasztalható.

A kitöltők szavazatai alapján a hat elhelyezkedést nehezítő tényező közül a tapasztalat hiánya került az első helyre, amely leginkább a fiatalokat érinti. A kor kérdése a negyedik helyet szerezte meg az összesítésben.

A középkorúak elhelyezkedését leginkább a mobilitás korlátozottsága akadályozza meg, mivel ők javarészt már letelepedtek, családot alapítottak, ezért egy állásért nem szívesen ingáznak, vagy változtatják meg lakhelyüket. A mobilitás korlátozottsága a 3. helyen végzett az összesített pontok alapján.

A hátráltató tényezők közül az idősekre a 3. helyen végzett kor és a 4. mobilitás jellemző. Az idősek koruk miatt hátrányos megkülönböztetésben részesülhetnek. Mobilitásuk minimális nem szeretnek sokat utazni egy állás kedvéért, illetve a költözés lehetősége sem esedékes.

4.2 Javaslatok

Összességében elmondható, hogy a Visegrádi Együttműködés országai munkaerőpiaci teljesítményük vonatkozásában kiemelkedően teljesítettek az Európai Unió átlaghoz képest az elmúlt öt évben, azonban mindegyik tagállamban akadnak olyan területek, melyek javításra szorulnak.

4.2.1 Nemi egyenlőség és a bérszintek korrigálása

Szlovákiában és Csehországban jelentős különbség tapasztalható a munkanélküli nők és férfiak arányában, illetve a bérszakadék nagyságában. A nők és férfiak közötti különbségek csökkentése az alábbi intézkedésekkel csillapítható lenne. Fontos leszögezni, hogy ezek a javaslatok bármelyik ország számára kedvező hatással lennének, de a probléma az imént említett nemzeteknél a leghangsúlyosabb.

A rugalmas munkaidő-modell lehetővé tenné a nőknek és férfiaknak, hogy könnyebben összeegyeztessék a munkát és a családi életet. Például lehetőséget adna, hogy a dolgozók szabadabb időbeosztásban dolgozzanak, vagy otthonról dolgozzanak, amikor szükséges, ha esetleg gyermekük megbetegedik stb.

Az oktatási intézményeknek és a munkaadóknak egyaránt támogatniuk kellene a nőket a szakmai képzésben és oktatásban. Azonos lehetőségeket kell biztosítani a nőknek és férfiaknak a továbbképzésben és a karrierépítésben. A munkáltatóknak biztosítaniuk kell az egyenlő bánásmódot, és tiltani a megkülönböztetést a nők és férfiak között a munkavégzés során. Az egyenlő bánásmód biztosítása magában foglalja a nemi alapú zaklatás és megkülönböztetés tilalmát is, illetve a bérszintek egyensúlyának kialakítását.

További lehetőség még a bértranszparencia, melynek bevezetése lehetővé teszi a bérek átláthatóságát, azonban ez számos munkahelyi konfliktus kirobbantója lehet ezért bevezetését jól meg kell fontolni.

4.2.2 A fiatalok elhelyezkedését segítő intézkedések

A fiatal korosztály munkanélküliségi rátája az összes államban kiugróan magas a többi korosztályhoz képest, azonban a következő intézkedések hozzájárulhatnak a mutató mérséklésén.

Az oktatási rendszernek összhangban kell lennie a munkaerőpiaci igényekkel, és magában kell foglalnia az innovációt, a digitális készségek és az idegen nyelvek fejlesztését,

valamint a vállalkozói hajlandóság növelését. Támogatást kell nyújtani számukra vállalkozások alapításához és a vállalkozói készségek fejlesztéséhez.

Hatékony eszköz még a munkaadóknak, vagy a fiataloknak nyújtott adókedvezmények. A kedvezmények arra ösztönöznék a vállalatokat, hogy fiatalokat foglalkoztassanak, illetve a fiatalok is szívesebben álnak munkába, ha az adókedvezmény miatt magasabb a keresetük. Azonban idősebb munkatársakból ellenszenvet válthat ki, hogy egy „zöldfülű” pályakezdő fizetése megközelíti, vagy esetleg meghaladja az övét.

Állásbörzéken is rengeteg dolgozni akaró fiatal találja meg számításait, így ezek szervezése az ország különböző pontjain sokat javíthatna a tényálláson. De pl. az állami foglalkoztatási programok is hatalmas segítséget nyújthatnak a fiataloknak.

4.2.3 Az alapszintű végzettséggel rendelkezők integrálása

Az alacsonyabb végzettségű munkavállalók foglalkoztatási problémái nagyrészt strukturális problémák, amelyeket a gazdaság, az oktatási rendszer és a munkaerőpiac átfogó megváltoztatásával lehet megoldani. Az állami beavatkozásnak döntő szerepe van. Az államnak és a magánszemélyeknek együtt kell működniük az olyan intézkedések kidolgozásában, amelyek támogatják a munkavállalók szakmai fejlődését és elősegítik az alacsonyabb végzettségű munkavállalók foglalkoztatását. A munkaerőpiacra való beilleszkedést segítheti a mentorálás, és egyéb karrierfejlesztési lehetőségek biztosítása is.

Ezeknek a személyeknek az integrálására legfőképp Szlovákiában lenne szükség, ahol az érintettek majdnem fele állástalan. A többi országban is jelentős fejlesztésekre van szükség, de esetükben a probléma nem olyan égető, mint a szlovákoknál.

Az anomália orvoslására két módszer alkalmazható. Az egyik az állami közmunkaprogram bővítése, a munkavégzés körülményeinek javítása és a bérezés fejlesztése. A munkakörülmények és a bérek kulcsszerepet játszanak abban, hogy az emberek elmennek-e dolgozni, vagy inkább a segélyeket és támogatásokat választják, melyek hasonló minőségű életvitelt tudnak biztosítani számukra, mintha dolgoznának.

A másik, hogy ingyenes képzéseket és továbbképzéseket biztosítanak számukra. Az alacsonyabb végzettségű munkavállalóknak lehetőséget kell adni arra, hogy képzéseken és továbbképzéseken vegyenek részt, amelyek segíthetik őket abban, hogy javítsák a készségeiket és megfeleljenek a munkaerőpiaci elvárásoknak. Az ilyen képzések lehetnek szakmai képzések, tréningek, valamint nyelvtanfolyamok.

5 Összefoglalás

A dolgozat célja, hogy bemutassam, hogyan alakult a munkanélküliség az elmúlt években a Visegrádi Együttműködésben résztvevő országokban, korosztályok, nemek és iskolai végzettségi szintek szerint. Vizsgálatom során a Központi Statisztikai Hivatal és az Eurostat adatai alapján fogom elemezni a munkaerőpiaci folyamatokat az érintett államokban, illetve saját összeállítású kérdőívem segítségével vizsgálom az általam választott hipotéziseket.

Az első hipotézis, miszerint Magyarország és Lengyelország gazdaságilag le van maradva Szlovákiához és Csehországhoz képest, és ez a munkaerőpiacon is megmutatkozik, elvetésre került. Kétségtelen, hogy gazdasági szempontból elhúztak mellettünk és a lengyelek mellett, azonban a munkaerőpiaci mutatók tekintetében az állás egyészen más. A munkanélküliségi ráta tekintetében Csehország teljesített a legjobban az elmúlt öt évben, míg Szlovákia a legrosszabbul, tehát ott volt a legmagasabb az állástalanok aránya.

A második hipotézist igazoltam, azaz a nők nehezebben találnak állást és alacsonyabb a bérszínvonaluk, mivel mind az öt vizsgált évben az adatok azt mutatták, hogy a nőknél magasabb a munkanélküliségi ráta, és a bérszakadék is jelen van kisebb nagyobb mértékben az egyes országokban. Emellett a kitöltők 67,1%-a egyetértett a kijelentéssel. A legmeghatározóbb munkanélküliségi arány és bérszintkülönbség Csehországban figyelhető meg. A legkisebb nemek szerinti megkülönböztetés pedig Lengyelországban van.

A harmadik hipotézist elvetettem, azaz nem igazolódott, hogy a magasabb szintű iskolai végzettséggel arányosan csökken a munkanélküliek aránya. A ráta a felsőszintű végzettséggel rendelkezőknél a legalacsonyabb, és a végzettségi szint csökkenésével emelkedik, de nem arányosan. Az alapszintű képzettséggel rendelkezőknél a munkanélküliségi ráta sokszorososa (legalább kétszerese), mint a magasabb szintű társaiknál. A legrosszabb helyzetben az alacsony képesítési szintű szlovákok vannak, akiknek majdnem a fele, azaz kb. 40%-a munkanélküli.

A negyedik hipotézist igazoltam, tehát valóban a fiataloknak a legnehezebb az elhelyezkedés. Ezt alátámasztja, hogy a kitöltők szavazatai alapján a hat elhelyezkedést nehezítő tényező közül a tapasztalat hiánya került az első helyre, amely leginkább a fiatalokat érinti. Illetve az a tény, hogy fiatal korosztály munkanélküliségi rátája minden

országban legalább duplája a középkorúakénak, az idősekről nem is beszélve, akiknek még a középkorúaknál is alacsonyabb.

Összességében kijelenthető, hogy a Visegrádi Együttműködés országai kiemelkedő teljesítményt nyújtottak a vizsgált időszakban munkaerőpiaci teljesítményük alapján. Az igaz, hogy Európai Unió átlagnál jobb eredményt tudtak elérni a vizsgált kérdéskörökben, azonban mindegyik tagállamban vannak olyan területek, melyek fejlesztésre szorulnak.

6 Irodalomjegyzék

- Berne, Á. (2018). Közép- és Kelet-Európa a 21. század geopolitikai/geoökonómiai stratégiáiban. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Chand, S. (dátum nélk.). *YourArticleLibrary*. Letöltés dátuma: 2023. április 26, forrás: What are the Different Characteristics of Labour Markets?: <https://www.yourarticlelibrary.com/human-resources/what-are-the-different-characteristics-of-labour-markets/2446>
- Cseh Statisztikai Hivatal. (2023). Letöltés dátuma: 2023. március 22, forrás: <https://www.czso.cz/>
- Csehné, P. I. (2011). Foglalkoztatáspolitikai. Gödöllő: Szent István Egyetem.
- Dabasi-Halász, Z. (2018). *Miskolci Egyetem*. Letöltés dátuma: 2023. április 13, forrás: https://innovativ-tudasvaros-efop361.uni-miskolc.hu/files/1041/Munkaeropiac_tananyag.pdf
- Economy-Pedia*. (2023). Letöltés dátuma: 2023. április 4, forrás: A munkanélküliség természetes rátája: <https://hu.economy-pedia.com/11039940-natural-rate-of-unemployment>
- Egyensúlyi helyzet*. (2022). Letöltés dátuma: 2023. március 23, forrás: A magyar gazdaság kilátásai: <https://egyensulyintezet.hu/a-magyar-gazdasag-kilatasai/>
- Európai Unió*. (2023). Letöltés dátuma: 2023. március 24, forrás: Szlovákia: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_hu
- INS Global. (2022. október 7). *INS GLOBAL*. Letöltés dátuma: 2023. március 28, forrás: WHAT IS GLOBAL EMPLOYEE MOBILITY AND HOW IS IT IMPLEMENTED?: <https://ins-globalconsulting.com/news-post/global-employee-mobility/>
- Központi Statisztikai Hivatal*. (2023). Letöltés dátuma: 2023. március 22, forrás: <https://www.ksh.hu/>
- László, G. (2021). Foglalkoztatáspolitikai. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft.

- Lengyel Központi Statisztikai Hivatal.* (2023). Letöltés dátuma: 2023. március 22, forrás: <https://stat.gov.pl/>
- Lőkös, L. (2021). *Makroökonómia*. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó és Üzemeltető Nonprofit Kft.
- Matiscsákné, L. M. (2016). *Emberi erőforrás gazdálkodás*. Budapest: Wolters Kluwer Kft.
- Mozsár, F., Kürtösi, Z., & Halmosi, P. (2015). *Közgazdasági alapok*. Letöltés dátuma: 2023. március 20., forrás: Munkanélküliség közgazdaságtani megközelítése: http://www.jgypk.hu/tamop15e/tananyag_html/kozgalapok/bevezets.html
- Samuelson, P. A., & Nordhaus, D. W. (2008). *Közgazdaságtan*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala.* (2023). Letöltés dátuma: 2023. március 22, forrás: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_hu
- Világföldrajz. (2010). In J. Tóth (Szerk.). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Wallstreetmojo Team. (dátum nélk.). *WallStreetMojo*. Letöltés dátuma: 2023. április 25, forrás: Voluntary Unemployment: <https://www.wallstreetmojo.com/voluntary-unemployment/>

Mellékletek

1. sz. melléklet: *felhasznált kutatási kérdőív*

1. Melyik nemet képviseli?
 - férfi
 - nő
2. Melyik korcsoportoz tartozik?
 - 15-24 éves
 - 25-54 éves
 - 55-
3. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?
 - alapszintű végzettség (általános iskola)
 - középszintű végzettség (szakközépiskola/gimnázium)
 - felsőszintű végzettség (egyetem/főiskola)
4. Rendelkezik-e állandó, bejelentett munkahellyel?
 - Igen
 - Nem
5. Ha nincs állása, mióta áll fenn ez a helyzet?
 - 1-2 hete
 - Kevesebb mint fél éve
 - Több mint fél éve
 - Több mint egy éve
6. Egyetért azzal az állítással, hogy a nőknek nehezebb állást találnia, és alacsonyabb a bérszínvonaluk ugyan azokban a munkakörökben, mint a férfiaknak?
 - Igen
 - Nem
7. Ha előző válaszában az igenre nyomott, válassza ki mire alapozta döntését!
 - Saját tapasztalat
 - Sajtó/kutatási eredmények
 - Ismerős/barát tapasztalata
 - Ez az általános közvélemény

8. Rendezze sorba saját véleménye szerint a következő országokat munkaerőpiaci helyzetük szerint (pl. munkanélküliségi ráta nagysága, tartós munkanélküliek aránya stb.)
 1.: a legjobb helyzetben lévő, 4.: a legrosszabb helyzetben lévő:
- Magyarország
 - Szlovákia
 - Lengyelország
 - Csehország
9. Mit gondol a következő korosztályok közül melyiknek a legnehezebb állást szerezni manapság?
- Fiatalok (15-24)
 - Középkorúak (25-54)
 - Idősek (55-)
10. Véleménye szerint a következő tényezők milyen mértékben nehezítik meg az elhelyezkedést? (Nem befolyásolja, kicsit megnehezíti, közepesen megnehezíti, nagyon megnehezíti, teljesen ellehetetleníti)
- Kor
 - Nem
 - Tapasztalat hiánya
 - Végzettség hiánya
 - Mobilitás korlátozottsága
 - Gyermek

2. sz. melléklet: *Táblázatok jegyzéke*

1. táblázat A foglalkoztatottak számának változása	19
2. táblázat A munkanélküliek számának változása	21
3. táblázat Az országok munkaerőpiaci helyzetének sorrendje	36
4. táblázat A munkába állást nehezítő tényezők sorrendje	40

3.sz. melléklet: *Ábrák jegyzéke*

1. ábra A foglalkoztatási ráta alakulása 2018 és 2022 között.....	18
2. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása 2018 és 2022 között.....	20
3. ábra A EU-s átlagos munkanélküliségi ráta alakulása nemenként	22
4. ábra A magyar munkanélküliségi ráta alakulása nemenként 2018 és 2022 között	23
5. ábra A lengyel munkanélküliségi ráta alakulása nemenként 2018 és 2022 között	23
6. ábra A cseh munkanélküliségi ráta nemek szerint 2018 és 2022 között	24
7. ábra A szlovák munkanélküliségi ráta nemek szerint 2018 és 2022 között	25

8. ábra A nemek közötti bérszakadék alakulása a visegrádi országokban 2018-2021 között	26
9. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Magyarországon 2018-2022 között.....	27
10. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Szlovákiában 2018-2022 között	28
11. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Csehországban 2018-2022 között	29
12. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása iskolai végzettség szerint Lengyelországban 2018-2022 között.....	30
13. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Magyarországon 2018-2022 között	31
14. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Szlovákiában 2018-2022 között	32
15. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Lengyelországban 2018-2022 között	33
16. ábra A munkanélküliségi ráta alakulása korcsoportok szerint Csehországban 2018-2022 között	34
17. ábra Az országok munkaerőpiaci helyzete	35
18. ábra A nők és férfiak egyenjogúsága a munkaerőpiacon	36
19. ábra Mire alapozta előző válaszát?	37
20. ábra Melyik korosztálynak a legnehezebb az elhelyezkedés?.....	38
21. ábra Mennyire nehezítik meg az álláskeresést a tényezők?	39

Függelék

1. sz. függelék: Hallgatói és konzulensi nyilatkozat

MATE
MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Szent István Campus, Gödöllő
Cím: 2100 Gödöllő, Páter Károly utca 1.
Tel.: +36-28/522-000
Honlap: <https://godollo.uni-mate.hu>

4. sz. függelék – Hallgatói és konzulensi nyilatkozat minta

NYILATKOZAT

Alulírott LEHOTZKY DÁVID, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, SZENT ISTVÁN Campus, GAZDALKODÁSI ÉS MENEDZSMENT szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 05 hó 03 nap

[Signature]
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védelemre javaslom/ nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 05 hó 03 nap

Dr. Udvari Dr. Tóth Zsuzs
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

A munkanélküliség vizsgálata hazánkban és a visegrádi országokban

Lehoczky Dávid

Gazdálkodási és menedzsment, alapképzés, nappali tagozat

Közgazdaságtani és Természeti Erőforrások Tanszék

Belső témavezető: Naárné Dr. Tóth Zsuzsanna Éva, egyetemi docens

A dolgozat célja az volt, hogy bemutassam a munkanélküliség alakulását a visegrádi országokban az elmúlt 5 évben, korcsoportok, nemek és iskolázottsági szintek szerint kategorizálva. A hipotézisek vizsgálatát a Központi Statisztikai Hivatal és az Eurostat adatai, valamint egy kérdőív segítségével végeztem el.

Az első hipotézist, miszerint Magyarország és Lengyelország gazdasági lemaradása Szlovákiához és Csehországhoz képest elvetésre került. Bár igaz, hogy gazdaságilag le vannak maradva, a munkanélküliségi rátát tekintve más a helyzet.

A második hipotézist jóváhagytam, mivel az adatok azt mutatták, hogy a nők nehezebben találnak munkát és alacsonyabbak a bérszintjük. A nők munkanélküliségi rátája jellemzően magasabb volt, és a bérszintkülönbség is megjelent a országokban. A kérdőívet kitöltők 67,1%-a egyetértett ezzel a hipotézissel.

A harmadik hipotézist elvetettem, ami azt jelenti, hogy a munkanélküliségi ráta nem csökkent arányosan a magasabb iskolai végzettséggel. A ráta a magasabb iskolai végzettségűek körében volt a legalacsonyabb, és az alacsonyabb képzési szinttel nőtt, de nem arányosan. Az alapfokú végzettségűek munkanélküliségi rátája sokkal magasabb volt (legalább kétszerese), mint a középszintű végzettségű társaiké.

A negyedik hipotézist igazolom, mivel a fiatalok számára a legnehezebb az elhelyezkedés. A válaszadók szavazatai alapján a tapasztalat hiánya bizonyult a foglalkoztatást akadályozó elsődleges tényezőnek, amely legfőképp a fiatalokat érinti. Ráadásul a fiatalok munkanélküliségi rátája minden országban legalább kétszerese volt a középkorúakénak, nem is beszélve az idősekről, akiknél még alacsonyabb a ráta.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: LEHoczky DÁVID
A Hallgató Neptun kódja: 59YV3T
A dolgozat címe: ÁTMUNÉLKULISÉG VIZSGÁLT HAZÁNKRAI ÉS A VISEGRÁDI ORSZÁGOKRA
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: KÖZGAZDASÁGTANI ÉS TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 03 nap

Hallgató aláírása